Slachta Margit
Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

„TEGYÜK LÁTHATÓVÁ AZ EMBERKERESKEDELMET!” ÓVODAI ÉS ISKOLAI SZOCIÁLIS SEGÍTŐK FELKÉSZÍTÉSE AZ EMBERKERESKEDELEM ELLENI KÜZDELEM PREVENCIÓS PROGRAMJÁNAK MEGVALÓSÍTÁSÁRA

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és
VEKOP-7.5.1-16-2016-00001
kiemelt projektek
Cím: 1071 Budapest, Peterdy u. 15.
E-mail: efop382@nszi.hu
E-mail: vekop751@nszi.hu

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

„Tegyük láthatóvá az emberkereskedelmet!”
Óvodai és iskolai szociális segítők felkészítése az emberkereskedelem elleni küzdelem prevenciós programjának megvalósítására

E- LEARNING HALLGATÓI TANANYAG

Szerzők

Dr. Szabóné Szalay Csilla
Kopf Katalin
Toszeczky Renáta

Lektorok

Sebhelyi Viktória
Nagy István

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 azonosítószámú,
Szociális humán erőforrás fejlesztése című
kiemelt projekt

Az EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 azonosítószámú, Szociális humán erőforrás fejlesztése című kiemelt projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A kiadvány a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001

azonosítószámú,

Szociális humán erőforrás fejlesztése című kiemelt projekt keretében

készült

Kiadja Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

1142 Budapest, Ungvár u. 64-66.

Telefon: +36 1 450 32 30, +36 1 450 32 35

www.nszi.hu

Felelős kiadó Dr. Tóth Tibor főigazgató

Budapest, 2022.

Tartalom

Előszó **6**

1. Emberkereskedelem- alapfogalmak **9**

1.1. Emberkereskedelem - alapfogalmak 9

1.1.1. Kiszolgáltatott helyzet, kizsákmányolás 9

1.1.2. Emberkereskedelem fogalma, kiszolgáltatott helyzetben lévő emberek 10

1.2. Az emberkereskedelem formái 11

1.2.1. Prostitúciós és szexuális célú kizsákmányolás 11

1.2.2. Munka célú kizsákmányolás 12

1.2.3. Kényszermunka 13

1.2.4. Szervkereskedelem 13

1.3. Jogi környezet 14

1.3.1. Az emberkereskedelem elleni küzdelemmel kapcsolatos jogszabályi háttér bemutatása 14

2. Az áldozattá válás folyamata **20**

2.1. Toló- húzó tényezők az emberkereskedelemben 22

2.2. Elkövetők toborzási technikái, módszerei 23

2.3. Az áldozatok azonosítása és irányítása 24

2.3.1. Az áldozat azonosítás jogszabályi keretei (354/2012. Kormányrendelet) 24

2.3.2. Az azonosítást végző szervek és kötelezettségeik 24

2.3.3. Az áldozat azonosítás folyamata (azonosító adatlap, áldozattá válásra utaló jelek, áldozatokra jellemző viselkedésminták) 24

2.4. Áldozattá válásra utaló jelek 25

2.5. Az emberkereskedelem elleni küzdelem ellátórendszere 27

2.5.1. Intézménystruktúra és szolgáltatások 27

2.5.2. Segítő szervezetek, feladataik 27

2.6. Áldozatsegítés ..... 32~~33~~

2.6.1. Bekerülés útja, lehetőségei, feltételei 33

2.6.2. Az OKIT szempontrendszere a krízisközpont vagy védett ház kiválasztásakor ..... 34~~35~~

2.6.3. A kríziselhelyezés második fázisa (a fogadó intézmény aktív részvételének szakasza) ..... 35~~36~~

2.6.4. Együttműködés a kríziselhelyezésen túl 36

2.6.5. Áldozatsegítés mechanizmusa 36

3. Prevenciós lehetőségek általános és középiskolai diákok prevenciós programjának tematikájának megismerése 38

3.1. Prevenció célcsoportjai 38

3.2. Prevenciós csoporttevékenység kivitelezése 39

4. Az emberkereskedelem felszámolására irányuló hazai és európai uniós stratégiai 40

Felhasznált irodalom 43

Törvények, rendeletek 45

Előszó

Köszöntjük a 24 tanórás *„Tegyük láthatóvá az emberkereskedelmet!” - Óvodai és iskolai szociális segítők felkészítése az emberkereskedelem elleni küzdelem prevenciós programjának megvalósítására* című szakmai belded-learning típusú képzésen!

Ez a modern és új képzési forma magában foglalja egyrészről az e-learning módszertannal támogatott tanulást, másrészről pedig a jelenlétet igénylő személyes, konzultatív formát. Ezért nevezzük magyarul a blended-learning képzést, vegyes típusú képzésnek is.

- Az e-learning módszertannal támogatott rész jelen elektronikus felületen érhető el. Ennek köszönhetően a tananyag feldolgozásra és elsajátítására az Ön által meghatározott időbeosztásban és ritmusban kerülhet sor, a megadott határidőig.
- A jelenlétet igénylő tananyagrészeket csoportos formában tudja elsajátítani.
- A képzés vizsgával zárul.

Mit ad Önnek a *„Tegyük láthatóvá az emberkereskedelmet!” - Óvodai és iskolai szociális segítők felkészítése az emberkereskedelem elleni küzdelem prevenciós programjának megvalósításásra* című továbbképzés, milyen kompetenciákkal bővül szakmai tudása?

Ön most egy olyan tananyagot tart a kezében, melyet az óvodai és iskolai szociális segítő k számára készítettünk az emberkereskedelem témakörében. Tananyagunkkal szakmai segítséget, kellő motivációt szeretnénk adni az óvodai és iskolai szociális segítő szakemberek számára, annak érdekében, hogy egyre hatékonyabbak legyünk az emberkereskedelem elleni küzdelem területén.

A tananyag megismerése által átfogó képet kaphatnak az emberkereskedelem jelenségéről, veszélyeiről, a figyelmeztető jelekről, a hazai és nemzetközi szabályozásról, jogszabályi környezetről. Megismerik azokat a toló és húzó tényezőket, melyek az emberkereskedelem kapcsán az áldozattá válás vonatkozásában nagy hangsúllyal vannak jelen. Megismerik a veszélyeztetett, sérülékeny csoportokat, az elkövetők technikáit, az emberkereskedelem különböző formáit.

A képzés elvégzése után képessé válnak felismerni azokat a jeleket, melyek az emberkereskedelem áldozataira jellemzőek. Emellett megismerik az áldozatazonosítás folyamatát és az áldozatirányító mechanizmust is, mely a hatékony áldozatsegítés egyik legfontosabb eleme. Képesek lesznek kompetenciahatáraik meghatározására az emberkereskedelem elleni küzdelem ellátórendszerében és ismerni fogják azokat a segítő kormányzati és civil szervezeteket, melyek az emberkereskedelem elleni küzdelem területén szolgáltatásokat nyújtanak.

A rendszerszemléletű képzés képessé teszi Önt arra, hogy saját szakmai területét integrálja az emberkereskedelem elleni küzdelem azonosító rendszerébe ill. arra, hogy az emberkereskedelem veszélyeztető tényezőinek felismerésekor jelzéssel éljen minden esetben a gyermekvédelmi észlelő és jelző rendszer felé.

A képzés fontos elemeként feldolgozásra kerül a három különböző iskolai korcsoport számára kidolgozott prevenciós tematika, mely biztosítja, hogy a saját élményként megélt feladatokat hitelesen tudja átadni a prevenciós foglalkozásokon résztvevő diákoknak.

A képzésben az elmélet és a saját élményű gyakorlat aránya lehetővé teszi, hogy képességei, készségei, szakmai tudása, érzékenysége mélyüljön. Ez biztosítja azt, hogy a későbbiekben az Ön által vezetett prevenciós foglalkozásokon képes legyen a diákokat megszólítani, az emberkereskedelem rendkívül nehéz témájáról interaktív, konzultatív, közös gondolkodást, tanulást segíteni.

Célunk, hogy a már kicsi jelekből is felmerüljön Önben a gyanút, hogy emberkereskedelem áldozatával állnak kapcsolatban és gyorsan, gördülékenyen nyújtson segítséget az áldozat számára már a probléma korai stádiumában. A cél, hogy az áldozat ki tudjon lépni a sok esetben bántalmazó, vagy traumásan kötődő, gazdaságilag függő kapcsolatból.

Nagyon fontos megszólítanunk Önt, hiszen a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaként munkája során fontos szerepe van az áldozattá válás jeleinek felismerésében, az áldozatok azonosításában, a gyermekvédelmi jelzőrendszer és a hatóságok irányába történő jelzés megtételében és az emberkereskedelem elleni küzdelem területén dolgozó szakemberekkel való kapcsolattartásban.

Abban szeretnénk Önt megerősíteni és információkkal támogatni, hogy az emberkereskedelem jelenségének szélesebb körű ismerete segítheti ennek a látens és az emberi jogokkal összeegyeztethetetlen jelenségnek a csökkentését és egyre nagyobb számú felderítését.

Nem arra kérjük Önt, hogy egyedül azonosítsa az áldozatot és egyedül oldja meg a helyzetet. Arra kérjük Önt, hogy legyen az emberkereskedelem elleni küzdelemben az a szakember, aki, ha észreveszi a jeleket, megteszi a szükséges jelzést. Legyen az a szakember, aki gyanú esetén felkeresi a területen dolgozó segítő szervezetet, hatóságot és konzultál velük, megbeszéli a gyanú esetén felmerülő dilemmákat! Legyen az a szakember, akik ellátási területén, szakmai munkája során aktívan segíti azt a küzdelmet, ami az emberkereskedelem, vagy más nevén modernkori rabszolgaság visszaszorítását célozza! Forgassa bátran ezt a tananyagot és használja minél szélesebb szakmai körben a benne foglaltakat.

Hogyan épül fel a *„Tegyük láthatóvá az emberkereskedelmet!” Óvodai és iskolai szociális segítők felkészítése az emberkereskedelem elleni küzdelem prevenciós programjának megvalósítására* című továbbképzés?

Tananyagegység	**Óraszám**	**Forma**
1. Szakmai e-learning	8 tanóra elmélet	e-learning
2. Első képzési nap	8 tanóra (4 tanóra elmélet, 4 tanóra gyakorlat)	jelenléti
3. Második képzési nap	8 tanóra (4 tanóra elmélet, 4 tanóra gyakorlat)	jelenléti

Általános forgatókönyvi utasítások a teljes tananyag e-learning felületre történő adaptációhoz

A főszöveg, a tananyag tényleges szövege Arial 10; 1,15 sorközzel. Az új kifejezések, kulcsszavak vastagítással kiemelésre kerültek. Kérjük, hogy a szövegezésben alkalmazott betűtípusok (pl.: félkövér, dőlt) megtartását; valamint a fejezetek és alfejezetek címének feltüntetését, az azokhoz tartozó sorszámmal együtt. Fontos a tartalmak sorrendiségének megtartása.

A fő fejezetekhez tartozó Összefoglaló szövegbobozok **(Összefoglalás-Cél-Kulcsszavak-Tanulást segítő kérdések- Irodalom)** feltüntetése önálló képernyőn való elhelyezéssel javasolt.

Fontos, hogy az adott képernyő alján lévő ikonokban szükséges **lábjegyzetben feltüntetett források, hivatkozások** megjelenítése. Emellett a képernyő felső részében lévő végig elérhető ikonban szükséges a **Felhasznált irodalom**, törvények megjelenítése.

Fontos, hogy ne lehessen átlépni a következő képernyőre a magyarázó szövegrész megnyitása nélkül (amennyiben az a résztvevő által kinyitandó ablakban jelenik meg)

Fontos, hogy a tananyag megtekintésének elkezdése előtt feltüntetésre kerüljön a résztvevők számára, a törzsanyag, magyarázó szövegrész és opcionális szövegrész eltérő célú tartalmának alábbi* rövid leírása és feltüntetésének módja; valamint, hogy az önellenőrző és a releváns vizsgakérdések a törzsanyagból kerülnek ki.

*

- „A törzsanyag a főbb információkat tartalmazó szövegrész, mely a képzéshez kötődő tudástár alappilléreit képezi.
- A magyarázó szövegrész a törzsanyagot bővebben kifejtő tartalom, mely a szükséges tudást részletesebben kifejtve, segíti annak elmélyítését.
- Az opcionális szövegrész a képzés tananyagához kötődő érdekességeket tartalmazza, mely kiszélesíti a résztvevők témával kapcsolatos ismereteit.
- A fehéren hagyott, ki nem jelölt szövegrészek nem kerülnek bele az online tananyagba.

A törzsanyag tartalma elsőként jelenik meg a képernyőképeken, melyet a kötelezően megnyitandó ablakokkal vagy továbbgörgetés lehetőségével a magyarázó szövegrész kísér. Az opcionális szövegrészeket tartalmazó felugró ablakok megnyitása ajánlott, de nem kötelező."

A képernyőn azok **ábrák** feltüntetése szükséges, melyek esetében az ábrák száma a tartalom típusokhoz tartozó színek (zöld, sárga, kék) egyikével jelölt. pl. *„1. sz. táblázat".*

A szövegközben feltüntetett forgatókönyvi utasítások szürke hátterű szövegkiemeléssel jelennek meg, majd összesítve a fejezet végén is megtalálhatóak

Forgatókönyvi utasítások a tananyag összes önellenőrző kérdésére vonatkozóan

Az önellenőrző kérdések az e-learning tananyagrészre kiterjedően, az egyes fő fejezetekhez kötődnek, megjelenítése így az adott fejezetek után célszerű. Az önellenőrző kérdések nem a vizsgateszt kérdései közül kerülnek ki, azonban a legtöbb hasonló tartalommal bír. A válaszok megjelölés után azonnal feltüntetendő az ellenőrzés. Hibás válasz esetén nincs lehetőség új próbálkozásra Az önellenőrző kérdések a vizsgateszt pontszámításába nem számítanak bele. Az fő fejezetenként 2 db önellenőrző kérdés (összesen 8 db kérdés) minden hallgató számára azonos. Az önellenőrző kérdések helyes válaszai zöld, félkövér betűtípussal jelöltek.

1. Emberkereskedelem- alapfogalmak

Összefoglalás: Az emberkereskedelemnek bárki áldozatává válhat. Fontos megkülönböztetni az emberkereskedelmet és az embercsempészetet. Mindkét esetben segítséget kell tudnunk nyújtani és egyben nagyon fontos, hogy felismerjük a szexuális- és munkacélú kizsákmányolás sajátosságait.
Emberkereskedelem esetén négy fontosabb formát különböztetünk meg egymástól: szexuális célú kizsákmányolás, munka célú kizsákmányolás, rabszolgaság/adósrabszolgaság, szervkereskedelem. A prostitúcióra kényszeritett áldozatok zöme fiatal nő, akik sokszor úgynevezett "lover boyok" áldozatává válnak. A kényszermunka körébe jellemzően az alulszabályozott ágazatok munkái tartoznak, mint a házi kényszerszolgaság, mezőgazdaság, bányászat, stb. Az adósrabszolgaság során az áldozat sosem tudja törleszteni a kizsákmányolótól kapott kölcsönt, mivel munkájának értéke mindig alacsonyabb, mint az eredetileg kölcsönzött pénzösszeg. A szervkereskedelem szintén egyik formája az emberkereskedelemnek, amit általában szervezett bűnözői csoportok követnek el.
A fejezetben megismerik a gyermekek, a 18. életévét be nem töltött személyek és a felnőttek elkövetett bűncselekmények és az áldozattá váltak segítésére irányuló jogszabályokat, különös tekintettel a kerítésre, a gyermekprostitúcióra, illetve a kitartottságra, kényszermunkára.

Cél: A fejezet célja, hogy a hallgató ismerje az emberkereskedelem fogalmát, típusait, tudja értelmezni a jelenség mögött milyen okok húzódnak, tudjon különbséget tenni emberkereskedelem és az embercsempészet között, megismerjék az emberkereskedelem elleni küzdelem területének jogszabályi környezetét.

Kulcsszavak: kizsákmányolás, emberkereskedelem, szexuális kizsákmányolás, kényszermunka, adósrabszolgaság

Tanulást segítő kérdések: Mi az a három alapelem, ami a jelenség kiváltó okához vezethet?
Milyen formái vannak az emberkereskedelemnek? Milyen jogszabályokat ismer az emberkereskedelem elleni küzdelem területén?

Ajánlott magyar nyelvű irodalom:

- az ENSZ nemzetközi szervezet bűnözés elleni egyezményének az emberkereskedelem, különösen a nők, és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló jegyzőkönyve (Palermoi Jegyzőkönyv)
- a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, az ENSZ Gyermek Jogairól szóló Egyezményhez fűzött Fakultativ Jegyzőkönyv
- Az Európa Tanács Lanzarote-i Egyezménye
- Az Európai Parlament és a Tanács 2011/92/EU irányelve a gyermekek szexuális bántalmazásáról, szexuális kizsákmányolásáról és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről
- Büntető törvénykönyv
- 1999. évi LXIX. Szabálysértésekről szóló törvény (a prostitúciós tevékenység kapcsán)

1.1. Emberkereskedelem - alapfogalmak

1.1.1. Kiszolgáltatott helyzet, kizsákmányolás

Az ENSZ nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezményének **(Palermói Egyezmény)** az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme *megelőzéséről,* visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve **(Palermói Jegyzőkönyv) értelmében az emberkereskedelem:**

„személyek toborzását, szállítását, eladását, elrejtését vagy átvételét jelenti fenyegetés, erőszak vagy a kényszer más formáinak alkalmazásával, rablás, csalás, megtévesztés, hatalommal vagy a védekezésre képtelen állapottal való visszaélés, vagy anyagi ellenszolgáltatás vagy előnyök adásával vagy elfogadásával annak érdekében, hogy kizsákmányolás céljából elnyerjék egy olyan személy beleegyezését, aki más személy felett hatalommal rendelkezik. A kihasználásnak magában kell foglalnia legalább a mások prostituálásának kihasználását, vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, kényszermunkát vagy szolgáltatásokat, rabszolgatartást vagy a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot, mások leigázását vagy emberi test szerveinek tiltott felhasználását”.

A jelenség mélyén ***három alapvető elem*** együttesen van jelen:

1. Az emberkereskedelem ***tevékenysége***, amely a személyek *toborzását, szállítását, átadását, elrejtését, vagy átvételét* jelenti,
2. Az emberkereskedelem ***módja,*** amelybe bele tartozik a *fenyegetés*, az *erőszak* alkalmazása, *a megtévesztés, a kényszer,* csalás, hatalommal vagy kiszolgáltatott helyzettel való *visszaélés,* anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszervezése érdekében történő nyújtása vagy elfogadása.
3. Az emberkereskedelem ***célja,*** amely mindig *kizsákmányolás, és* jelenthet prostitúciót vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, kényszermunkát vagy szolgáltatásokat, rabszolgatartást vagy a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot, mások leigázását vagy emberi test szerveinek tiltott eltávolítását.

1.1.2. Emberkereskedelem fogalma, kiszolgáltatott helyzetben lévő emberek

Az emberkereskedelemnek bárki áldozatául eshet, bizonyos csoportok azonban különösen *kiszolgáltatottak.* Az emberkereskedelemnek leginkább kitett csoportok közé tartoznak a menekült emberek, a papírok nélküli menekültek, az otthonról elszökött, illetve hajléktalan fiatalok, a trauma vagy visszaélések, abúzusok áldozatai, illetve a szegénység, marginalizáció (háttérbeszorulás, kirekesztődés, kiszorulás) és diszkrimináció (hátrányos különbségtétel, megkülönböztetés) elől menekülők. Különösen sérülékeny csoportnak számítanak a gyermekvédelmi szakellátásban lévő gyermeke, akik családi kapcsolataik hiánya vagy családi kapcsolataik elhanyagoló, bántalmazó, veszélyeztető jellege miatt nem rendelkeznek természetes támasztrendszerrel.

Emberkereskedelem jogi meghatározása

A Büntető Törvénykönyv 192. § - a értelmében, aki mást **kizsákmányolás céljából elad, megvásárol, elcserél, átad, átvesz, toboroz, szállít, elszállásol, elrejt vagy másnak megszerez**, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

További minősített esetek – Példák a 192. § (3) bekezdés alapján:

- személyi szabadságától megfosztott személy sérelmére
- erőszakkal vagy fenyegetéssel
- a sértett sanyargatásával
- emberi test tiltott felhasználása céljából történő elkövetés

Súlyosabb jogkövetkezmény a 18. ,illetve a 14. életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberkereskedelem esetében

Az utóbbi évek menekültválsága során tapasztalható volt, hogy az emberkereskedelem és az embercsempészet fogalma egybemosódik, sokak gondolhatják azt, hogy a két jelenség között nincs különbség, ugyanazt jelentik. Éppen ezért fontos, hogy megnézzük, hogy mely az a négy tényező, melynek mentén egyértelműen külön választható a két bűncselekmény.

	Emberkereskedelem	**Embercsempészet**
Cél	Kizsákmányolás	Pénzbeli vagy egyéb anyagi előny
Beleegyezés	Nem számít	Igen
Nemzetközi jelleg	Nem feltétlenül	Mindenképpen
Bűncselekmény	Személy ellen	Állam ellen

1. sz. táblázat: Emberkereskedelem és embercsempészet jelenségének összehasonlítása (Forrás: saját szerkesztés)

Az, hogy valaki fizetett egy szervezett és illegális határátkelésért, nem egyenlő az emberkereskedelemmel. Ezt hívják embercsempészetnek.

Az emberkereskedelem nem ugyanaz, mint menekült emberek csempészése. Az embercsempészet olyan bűncselekmény, amelynek célja anyagi vagy más jellegű haszonszerzés azáltal, hogy valaki illegálisan lép be egy államba, amely az illetőnek nem a hazája vagy tartózkodási helye. Az embercsempészek nem foglalkoznak azzal, mi történik a menekült emberekkel a határátlépés után. Az embercsempészek célja tehát jellemzően nem az, hogy kizsákmányolják a migráns személyt, ha az eléri úti célját, hanem az anyagi haszonszerzés. Az embercsempészet az állam ellen irányuló bűncselekmény (illegális belépés), és nem pedig a migráns személy elleni, aki fizetett a szolgáltatásért.

Egy további különbség az emberkereskedelem és az embercsempészés között a beleegyezés kérdése. Az embercsempészet esetében a csempészett személy hozzájárul az embercsempészéshez. Ez a személy egy ügyfél, aki fizet azért, hogy illegálisan beléptessék egy országba.
Az emberkereskedelem és a csempészet folyamata összefügghet, ezért nehéz elkülöníteni a két bűncselekményt. A csempészett személyek és az emberkereskedelem áldozatai is a határt illegálisan átlépő személyek ugyanazon csoportjában fordulhatnak elő, ugyanis a bűnügyi hálózatok összekapcsolódnak. Fontos azt is megjegyeznünk, hogy az embercsempészet során nagy számban válhatnak a menekült emberek emberkereskedelem áldozatává, különösen igaz lehet ez a nőkre és a gyermekekre.

1.2. Az emberkereskedelem formái

1.2.1. Prostitúciós és szexuális célú kizsákmányolás

Szexuális kizsákmányolás céljából történő emberkereskedelemről akkor beszélünk, ha nőket, férfiakat vagy gyermekeket *toboroznak,* illetve *rejtegetnek, erőszakos*, *megtévesztő* vagy *kényszerítő módon*, és prostitúcióra illetve szexuális szolgaságra kényszerítik őket. Ezek az áldozatok az emberi jogaik rendkívül súlyos megsértését *szenvedik el.* Az emberkereskedők gyakran *csapdába ejtik, elszigetelve tartják,* megfélemlítik, adósrabszolgaságba adják, gyorsan függőséget kialakító kábítószerre szoktatják, valamint folyamatos fizikai, szellemi és szexuális visszaélésnek teszik ki őket. Sokan közülük súlyos érzelmi és fizikai traumán mennek át, amely hosszú távú problémákhoz, és életveszélyes állapothoz vezethet. Különböző helyszíneken és módon zsákmányolhatják ki az áldozatokat (utcán, fürdőkben, masszázsszalonokban, éjszakai klubbokban, bordélyházakban, lakásokban).

Sok nő és fiatal lány, akit Nyugat- vagy Észak-Európába visznek, az ún. ***lover boy***-ok áldozatává válik. A lover boy olyan személy**,** aki elcsábítja a nőket, gyakran szerelmet, romantikát, ajándékokat vagy akár házasságot ígér, hogy megszerezze bizalmukat, majd később kizsákmányolja őket. Az utolsó lépés, amikor *kényszeríti* áldozatát, hogy prostituáltként, kábítószerek szállítójaként dolgozzon vagy más, törvénybe ütköző tevékenységet végezzen. Az áldozatok, akik gyakran tizenévesek vagy fiatal nők, fokozatosan elszigetelődnek a barátaiktól és a családjuktól, érzelmileg és anyagilag is a lover boytól függenek, és belekerülnek a visszaélés, kábítószer-függőség és rabszolgaság végtelen ciklusába. Legtöbbször zsarolhatóvá válnak egy korábban elkövetett bűncselekmény vagy gyermekük okán.

Nőket, férfiakat vagy gyereket egyaránt toborozhatnak, illetve rejtegethetnek, erőszakos vagy megtévesztő módon. A férfiak és gyermekek esetében is emberkereskedelemről beszélünk, mivel kizsákmányolásuk, akár prostitúciós, akár szexuális, ugyanúgy megtörténhet, mint a nők sérelmére elkövetett bűncselekmény. A futtatók vagy az emberkereskedőknek az a céljuk, hogy az áldozatokat elszigetelve tartsák, megfélemlítsék őket, kábítószer és/vagy alkohol használatnak, valamint folyamatos fizikai és érzelmi zsarolásnak tegyék ki őket.

Egyre nagyon számban találkozunk az interneten áldozattá vált emberekkel. A különböző közösségi oldalakon történő gyors megismerkedés vezethet oda, hogy prostitúciós vagy szexuális kizsákmányolás áldozatává válik az óvatlan ismerkedő, szerelmet, szeretetet ígérő emberekből válhat nagyon gyorsan közvetítő, toborzó személy vagy akár kizsákmányoló. Az ún. lover boy-ok feladata, hogy szerelembe ejtsék a fiatalokat, romantikus üzenetekkel, ajándékokkal, ígéretekkel, házassági ajánlatokkal, akik aztán rábeszélik az áldozatokat, hogy hagyják ott az iskolát, munkahelyüket új élet reményében menjenek ki külföldre dolgozni. Az áldozatok első nagy traumája, mikor nyilvánvalóvá válik számukra, hogy az általuk remélt szerelmi kapcsolat valójában a kizsákmányolásukat készítette elő.

1.2.2. Munka célú kizsákmányolás

Az adósrabszolgaság is a kényszermunka egy fajtája, amelyben az adósságot használják arra, hogy az ***áldozatot kényszer hatása alatt tartsák.*** Az adósrabszolgaság áldozatát *becsapják* vagy *csapdába csalják,* kényszerítve hogy nagyon alacsony bérért vagy ingyen, csak az utazását, munkavállalását és elszállásolását segítő emberkereskedő által nyújtott szolgáltatásokért cserébe dolgozzon. A kizsákmányoló ***megköveteli*** a munkát, a gyakran nagyon nagyra növekedett adósság rendezése érdekében. Az áldozat munkájának értéke alacsonyabb, mint az eredetileg kölcsönzött pénzösszeg, így szinte soha sem tudja törleszteni a kölcsönt.

Munka célú kizsákmányolásról beszélhetünk akkor is, amikor nőket férfiakat vagy gyermekeket kényszerítenek munkára, akik a mélyszegénységből próbálnak kitörni és nagyon alacsony béréért vagy ingyen dolgoztatják őket.
Ezen kívül nagyon fontos odafigyelni arra, hogy aki lakhatással nem rendelkezik mindent meg tesz azért, hogy fedél legyen a feje fölött, ezért helyezkednek el olyan kizsákmányolóknál, akik a kizsákmányoló céllal létrejövő kapcsolat kezdetén mindent megígérnek, lakhatást, munkát és jövedelmet.

Nagyon fontos odafigyelnünk a függőségekben élő emberekre, ilyen az alkohol, a különböző illegális kábítószerek. Különösen a mezőgazdaság és az építőipar területén találkozhatunk olyan áldozatokkal, akik családi kapcsolatok hiányában, valamilyen függőség által érintetten válnak az elkövetők áldozataivá. A kizsákmányoló kapcsolat fennmaradását legtöbbször az áldozat kiszolgáltatott élethelyzete (lakhatás hiánya, családi kapcsolatok hiánya), az alkohol vagy kábítószer függőség és az áldozattudat hiánya okozza. Az érintett nincs tisztában azzal, hogy emberkereskedelem áldozata vagy ha mégis, akkor nem tud vagy nem mer segítséget kérni.

Az elkövetők az áldozat esetleges függőségével visszaélnek, azt arra használják, hogy kialakítsák a tőlük való függőséget is. Emellett az alkohol kevesebb költséget tesz ki, mint az élelmiszer, valamint a társadalom előítéletességére és áldozathibáztatására is sok esetben építenek („Az alkoholbeteg a saját hibájából került ilyen helyzetbe!", „Miért iszik?" „Miért nem megy el?", „Minek marad ott?").

1.2.3. Kényszermunka

A *kényszerű szolgaságnak* is nevezett kényszermunkáról akkor beszélünk, ha *kiszolgáltatott* személyeket akaratuk ellenére, valamilyen büntetéssel való fenyegetéssel munkára kényszerítenek. A bevándorlók különösen kiszolgáltatottak, de az áldozatok a belső migráció eredményeképpen is a kényszermunka csapdájába eshetnek, vagy gyakran anélkül, hogy elhagynák a helyet, ahonnan származnak. A kényszermunka *női áldozatai*, különösen a *házi kényszerszolgaságra* kényszerített nők és lányok gyakran szexuális kizsákmányolástól is szenvednek. A kényszermunka körébe jellemzően az alulszabályozott ágazatok az angol szavak alapján „3D"-snek nevezett, *piszkos, veszélyes és nehéz (dirty, dangerous and difficult)* munkái tartoznak, mint a házi kényszerszolgaság, a kőfejtés, valamint a mezőgazdaságban, építőiparban, bányászatban, gyártásban, feldolgozóiparban és csomagolásban végzett munkák.

Kényszer munkára általában a női áldozatokat bejárónőként vagy háziasszonyként alkalmazzák. Nincsenek bejelentve, és nem fizetik ki őket a lakhatás és az élelmezés biztosítottságára hivatkozva

Érdemes felhívni a külföldön munkát vállalni készülő fiatalok figyelmét arra, hogy a munkaszerződésük, megállapodásuk mindig elolvasásra, értelmezésre kerüljön, soha ne írjanak alá olyan papírt, amit nem tudtak a nyelvismeret hiánya miatt megfelelően értelmezni vagy elolvasni különösen indokolt erre az iskola utolsó két évében felhívni a figyelmet még a munkavállalás, munkakeresés előtt. Sok esetben előfordulhat, hogy a vállalt feladat mellett egyéb munkákat is végezni kell, melyért fizetést nem kapnak, esetleg irataikat is elveszik tőlük. Ezért minden esetben fontos, hogy a külföldi munkavállalás előtt megfelelő és megbízható helyen informálódjanak a fiatalok (ilyen lehet például a kormányhivatalok foglalkoztatási osztályainak EURES irodája).

1.2.4. Szervkereskedelem

A szervkereskedelem összefüggésbe hozható a szervek eltávolítása céljából folytatott emberkereskedelemmel, amely súlyosan sérti az alapvető emberi jogokat, különösen az emberi méltósághoz és a fizikai integritáshoz való jogot. Szervezett bűnözői csoportok követik el, amelyek általában a fejlődő országokban választják ki a donorokat, és távolítják el a szerveket, amelyeket aztán az Európai Unió területén adnak át a befogadóknak.

A szerv kereskedelem kifejezés olyan illegális szolgáltatásokat sorol egy csoportba, amelyek emberi szervek és szövetek transzplantációként való eladásával hoznak üzletet. Magába foglalja a szervkereskedelem céljából történő emberkereskedelmet; a transzplantáció turizmust, melynek keretein belül valaki azért utazik külföldre, hogy (illegális) szervhez jussanak egy fizetett donoron keresztül; illetve a szerv-, szövet- és sejtkereskedelmet, amely az emberi szervekkel történő kereskedést jelenti élő vagy eltávozott donoroktól.

A szervkereskedelem az Európa Tanács által 2014-ben elfogadott szervkereskedelem elleni egyezményben is definiált. Ennek az Egyezménynek megfelelően a szervkereskedelem az, amikor a következő tevékenységek egyikét szándékosan követik el:

a) Emberi szervek eltávolítása élő vagy már eltávozott donortól, ahol a szerv eltávolítása az élő vagy eltávozott donor szabad, tájékozott és konkrét beleegyezése nélkül történik, vagy az eltávozott donor esetében a belföldi jog által meghatározott engedély nélkül kerül eltávolításra;
b) az adott szerv felhasználása beültetés vagy más célból;
c) az előkészítése, megőrzése, tárolása, szállítása, elfogadása, importálása és exportálása az adott szervnek;
d) anyagi támogatása vagy bűnpártolása a fent említett bűncselekményeknek vagy szándékos/eltervezett próbálkozás a bűncselekmények elkövetésére;
e) szervdonor vagy befogadó felbujtása és toborzása, melynek során pénzügyi nyereségben vagy összehasonlítható előnyben részesül a toborzó, felbujtó vagy harmadik személy;
f) nem megfelelő ígéret vagy ajánlat tétele egészségügyi dolgozóknak, köztisztviselőnek vagy magánszektorban létesített intézményben dolgozóknak, egy személy által közvetlenül vagy közvetve, olyan céllal, hogy egy emberi szerv eltávolítását vagy beültetését illegális módon segítsék vagy végrehajtsák;
g) egészségügyi dolgozók, köztisztviselők vagy magánszektorban létesített intézményben dolgozók által nem megfelelő előny kérelmezése vagy abban részesülése azzal a céllal, hogy hogy egy emberi szerv eltávolítását vagy beültetését illegális módon segítsék vagy végrehajtsák.

Általában az emberek nem gondolna arra, hogy szervkereskedelemnek tekinthetjük azt is, amikor az Ausztriához közel élő embereket busszal szállítják át és vérplazmát adnak külföldi országokban. Mitől emberkereskedelem ez? Szervezett utazásokkal viszik őket, a pénzt nem ők kapják meg, hanem más osztja ki a pénzt, nem figyelnek oda, hogy milyen idő intervallumokba adják a vérplazmát, többször járnak ki, minthogy a szervezetük regenerálódni tudna.

1.3. Jogi környezet

1.3.1. Az emberkereskedelem elleni küzdelemmel kapcsolatos jogszabályi háttér bemutatása

Az emberkereskedelem elleni küzdelem az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelvével (továbbiakban: Irányelv) új szintre lépett, és előtérbe került az európai közösség összefogása ezen jelenséggel szemben. Az irányelv meghatározta a főbb definíciókat és szempontokat annak érdekében, hogy az Európai Unió tagállamai egységesen vehessék fel a harcot az emberkereskedelemmel szemben.
A magyar jogalkotás nagy mértékben eleget tett az irányelvben foglaltaknak, és az abban megfogalmazottakat többségében átültette a magyar jogba. Ugyanakkor nem csupán ennyi történt, hanem megkezdődött egy nagyobb jogalkotási folyamat, valamint az emberkereskedelem áldozatait segítő intézményrendszer kialakítása is folytatódott, továbbá az emberkereskedelemmel kapcsolatosan az esetlegesen érintett szakterületek dolgozóinak érzékenyítése, képzése is folyamatos tevékenységgé vált.
. Ezt felismerve született meg a Kormány 1046/2020. (II.18.) Korm. határozata az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020-2023 közötti nemzeti stratégiáról, valamint annak végrehajtását szolgáló, 2020-2021 közötti időszakban végrehajtandó intézkedési tervről.

Jelen tananyag a stratégiában megfogalmazott célként valósult meg.

A hatályos, emberkereskedelemmel kapcsolatos jogszabályi környezet bemutatása

Jogalkotási szempontból Magyarországon az emberkereskedelem elleni küzdelem kiemelt területnek minősül. Ugyanakkor elmondható, hogy a jogszabályi háttér elsődlegesen a büntetőjogi megközelítésre

fókuszál, annak ellenére, hogy az emberkereskedelem nem csupán bűncselekmény, hanem több társadalmi probléma együtt állásából fakad.

Alaptörvény

A jelenleg hatályos szabályozás fő gerincét az Alaptörvény jelenti, melynek 3. cikke értelmében:
(1) Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani. Tilos az emberkereskedelem.
Valamint releváns még a 2. cikkben megfogalmazott emberi méltóság sérthetetlensége, valamint a 4.cikk, mely a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz való jogról rendelkezik.

Büntető törvénykönyv

Az emberkereskedelem és az ahhoz kapcsolódó bűncselekmények vonatkozásában az elsődleges jogszabályi háttér a **2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről,** mely külön fejezetben és törvényi tényállásban rendelkezik az emberkereskedelem, a kényszermunka, továbbá a kerítés, a kitartottság, valamint a gyermekprostitúció kihasználása bűncselekmények vonatkozásában.
Míg az emberkereskedelem és a kényszermunka a Btk. Az emberi szabadság elleni bűncselekmények című fejezetében, addig a kerítés, a kitartottság, valamint a gyermekprostitúció kihasználása bűncselekmények A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények című fejezetben jelennek meg.

Törvényi tényállások

Emberkereskedelem

Az emberkereskedelem alapesetben elkövethető akként, hogy valaki mást elad, megvásárol, elcserél, ellenszolgáltatásként átad vagy átvesz, illetve e cselekmények megvalósítása érdekében szállít, elszállásol, elrejt vagy másnak megszerez.
Minősített eset valósul meg azonban, ha az elkövetőt a ***kizsákmányolás*** célzata vezeti. ***Kizsákmányolás*** a kiszolgáltatott helyzetbe hozott vagy helyzetben tartott sértett e helyzetének kihasználásával előny szerzésére való törekvés.
Súlyosabban minősül a bűncselekmény, ha személyi szabadságában megfosztott személy sérelmére, emberi test tiltott felhasználása céljából, hivatalos személyként, üzletszerűen, vagy bűnszövetségben követik el, ha erőszakkal, fenyegetéssel, megtévesztéssel, a sértett sanyargatásával hajtják végre. Minősítő körülmény tovább, ha az elkövető a passzív alanyhoz való bizalmi, kötődésre épülő viszonyát használja ki (nevelés, felügyelet, gondozás, gyógykezelés, hatalmi vagy befolyási viszony). Még súlyosabban minősül a cselekmény, ha tizennyolcadik vagy tizennegyedik életévét be nem töltött személyek sérelmére, vagy különösen súlyos hátrányt, életveszély előidézve, vagy gyermekpornográfia céljából kerül kifejtésre.

Kerítés

A kerítés bűncselekmény a szexuális kizsákmányolás legtipikusabban megjelenő formája, mely az emberkereskedelem törvényi tényállásától elkülönítetten, nem csupán két különböző tényállásban, hanem más fejezetben is jelenik meg.
A kerítés bűncselekményben az elkövető kifejezetten saját haszonszerzése céljából mást szexuális cselekmény végzésére másnak megszerez vagy 18. életévét be nem töltött személyt prostitúcióra másnak felajánl vagy felhív.
Súlyosabban büntetendő, ha az elkövető e tevékenységét üzletszerűen végzi, továbbá, ha 18. életévét be nem töltött személy sérelmére, illetve ha e személy az elkövető saját hozzátartozója, nevelése, felügyelete

vagy gondozása alatt áll stb., vagy amennyiben az elkövető e cselekményét megtévesztés, erőszak, illetve fenyegetés alkalmazásával követi el.
Külön büntetendőként rendeli el a törvényalkotó azt is, ha az elkövető az üzletszerű kerítés elkövetésében megállapodik.
A bírói gyakorlat szerint a bűncselekmény elkövetése megvalósul, amikor a partnerek már személyesen találkoznak egymással.

Prostitúció elősegítése

A magyar Büntető Törvénykönyv azon esetet is bűncselekményként fogalmazza meg, amikor valaki mást prostitúcióra rábír vagy ennek céljára épületet, vagy egyéb helyet rendelkezésre bocsát, illetve ha 18. életévét be nem töltött személynek ilyen tevékenység folytatásához segítséget nyújt. Súlyosabb a büntetés, amennyiben a 18. életévét betöltött személynek nem csupán segítséget nyújt, hanem e tevékenység végzésére rábír. Fontos, hogy e tényállásnál nem tényállási elem, hogy az elkövető ezáltal haszonra tegyen szert (ebben az esetben már kitartottságról, kerítésről vagy gyermekprostitúció kihasználásáról beszélünk) ebben az esetben elegendő, ha az elkövető segít vagy helyszínt biztosít, illetve, ha rábíró magatartásával az irányba befolyásolja a sértettet, hogy az prostitúciós tevékenységbe kezdjen.

Kitartottság

A törvény egyértelműen és tömören büntetni rendeli azon személyt vagy személyeket, aki/k más prostitúciós tevékenységéből akár részben, akár egészben kitartatja magát.
A kitartatás, mint fogalom olyan negatív erkölcsi tartalommal bíró magatartás, melynek során valaki vagy valakik anyagi juttatást fogadnak el, vagy kérnek olyan személytől, aki ezt prostitúciós tevékenység útján szerzi meg. A törvényalkotó az elkövető vagy elkövetők élősködő magatartására figyelemmel rendelte e tényállást büntetendőnek, ezáltal kívánta kifejezni annak elítélendőségét.

Kényszermunka

Új törvényi tényállásként került megfogalmazásra a 2012-ben elfogadott Büntető Törvénykönyvben a Kényszermunka törvényi tényállása, mely eddig csak más bűncselekmények minősített esetei között szerepelt. A törvényalkotó ezáltal - felismerve ennek egyre markánsabb megjelenését - olyan önálló tényállást alkotott, mely esetében más személyt - annak kiszolgáltatott helyzetét kihasználva - akár erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával, akár anélkül munkavégzésre kényszerít. Minősíti a cselekményt, amennyiben azt a sértett sanyargatásával, vagy jelentős érdeksérelmet okozva vagy 18. életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.

Gyermekprostitúció kihasználása

Szintén az új Büntető Törvénykönyv 2012. évi elfogadását és hatályba lépését követően nyert önálló bűncselekményi kategóriát a Gyermekprostitúció kihasználása tényállás, mely azon személyt rendeli büntetni, aki 18. életévét be nem töltött személy prostitúciójából hasznot húz vagy arra törekszik, illetve, ha 18. életévét be nem töltött személlyel való szexuális cselekményért ellenszolgáltatást nyújt. Súlyosabb büntetést ír elő a törvény, ha valaki ilyen korú személy prostitúciójából részben vagy egészben kitartatja magát, valamint még súlyosabb büntetés járhat annak, aki olyan bordélyházat tart fenn vagy ilyen működéséhez anyagi eszközöket szolgáltat, ahol 18. életévét meg nem haladott személy prostitúciót folytat. Valamennyi cselekmény esetén szabadságvesztés kiszabását rendeli büntetésként a törvény.

Prostitúció szabályozása Magyarországon

Figyelemmel arra, hogy bár jelenleg hatályos Büntető Törvénykönyvünk rendelkezik külön a munkacélú kizsákmányolás esetéről, azonban hazánkban továbbra is a szexuális célú kizsákmányolással összefüggésbe hozható, azon belül is a prostitúcióval összefüggő bűncselekmények jelennek meg nagyobb arányban. A prostitúció hazai szabályozása (legális vagy illegális-e) gyakori kérdés a különböző nemzetközi és hazai fórumokon.

A belföldi prostitúciós tevékenység szabályozása kapcsán ki kell emelni az 1999. évi LXIX. a szabálysértésekről szóló törvényt. Ez alapján a tiltott prostitúció szabálysértés, amennyiben azzal a prostituált törvényt vagy helyi önkormányzati rendelet előírását megszegi, vagyis amennyiben ún. védett övezeten belül folytatja e tevékenységét. A védett övezetre vonatkozóan külön törvény rendelkezik, mely szerint védett övezet, ahol a prostituált szexuális szolgáltatást nem nyújthat, arra nem ajánlkozhat.

Ilyenek:

a) a közútnak a közúti járművek közlekedésére szolgáló területe;
b) az autópályától, az autóúttól, illetve lakott területen kívül az egy-, illetve két számjegyű főútvonaltól számított 100 méteren belüli terület;
c) lakott területen a főútvonaltól számított 50 méteren belüli terület;
d) a népképviseleti, közigazgatási, bírósági, ügyészi szervek, valamint diplomáciai és konzuli képviseletek és az ezzel egy tekintet alá eső nemzetközi szervezetek és tagjaik elhelyezésére szolgáló épületek, köz- és felsőoktatási, köznevelési, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, szociális, közművelődési feladatok ellátására rendelt épületek, a személyforgalom célját szolgáló terminálok (repülőtér, pályaudvar, hajóállomások), a nyilvántartásba vett egyházak szertartásaira szolgáló intézmények, a Magyar Honvédség objektumai, valamint a temetkezési és egyéb kegyhelyek területén, illetve a közterületen azoktól számított 300 m távolságon belüli terület;
e) az olyan mellékutcák, ahol a kiskorúak oktatását, nevelését, gyógyítását, tartós elhelyezését szolgáló, valamint gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézmény működik.

Továbbá a többlakásos ház közös tulajdonban vagy használatban álló területén, közterületen elhelyezett létesítményekben, illetőleg járműben, valamint a védett övezeten belül a nem lakás céljára szolgáló helyiségben a prostituált szexuális szolgáltatást nem nyújthat.
A prostituált a szexuális szolgáltatása igénybevételére csak 18. életévét betöltött személyt hívhat fel, illetőleg csak 18. életévét betöltött személy erre irányuló ajánlattételét fogadhatja el.
A felajánlkozás nem lehet másokra nézve zaklató jellegű.
További követelmény, hogy a prostituált külön rendeletben meghatározott, 3 hónapnál nem régebbi orvosi igazolással rendelkezzen.

Áldozatvédelmi Törvény

Korábbi jogszabály szorosan kapcsolódik a fentebb megjelöltekhez a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény, mely az áldozatsegítő szolgálatok létrehozásával lehetővé teszi a magánemberek – különösen a bűncselekmények áldozatai - számára az erőteljesebb érdekérvényesítést. Egy olyan állami szolgáltatást indítottak el ezzel, ami egyre több ember számára válik elérhetővé, és ezáltal akár az emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekmények látenciája is csökkenhet.

Nagyon fontos mérföldkövet jelent a 2020. évi V. törvény, mely már az aktuális nemzeti stratégia részeként született meg. A törvény az emberkereskedelem áldozatainak kizsákmányolása elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról címet viseli. Ez a jogszabály kiemelt fontosságúként

kezeli a szexuális indíttatású emberkereskedelem kiskorú áldozatait. Az ő vonatkozásukban született meg és lépett hatályba egy új intézkedési forma, az ún. ***általános védelmi intézkedés***, mely a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben (a továbbiakban: Gyvt.), annak is a X. fejezetében jelenik meg. Ez gyakorlatilag nem más, mint egy ideiglenes hatályú elhelyezés, melyet a rendőrségnek kell foganatosítania – minden egyéb körülmény azonnali vizsgálata nélkül - abban az esetben, ha azt észlelik, hogy egy kiskorú prostitúciós tevékenységben érintett. Amellett, hogy ezt az ideiglenes hatályú intézkedéstől elkülönítve, külön definiálva jeleníti meg, a jogalkotó felismerte azt, hogy az ilyen áldozatok számára további garanciákat is biztosítani kell. Ennek jegyében deklarálják, hogy kizárólag speciális otthonokban lehet elhelyezni – átmeneti jelleggel – ezen kiskorúakat. Maga a jogszabály még nem hozta létre ezeket az otthonokat, hanem a meglévő – túlterhelt – rendszerre helyezi e feladat végrehajtását. Kijelölésre került öt speciális gyermekotthon az emberkereskedelem áldozatává vált kiskorúak fogadására. Az emberkereskedelem kiskorú áldozatainak azonosítása és ellátása, az új intézményi keretek kialakítása, sürgető fontosságú. Szintén fontos garanciális elemként jelenik meg a jogszabályban, hogy a prostitúciós tevékenységet folytató kiskorúakkal szemben szabálysértési eljárás nem indítható a tevékenység miatt. Ezen intézkedések már egy áldozatközpontúbb hozzáállást fogalmaznak meg, hiszen tartalmazzák többek között azt is, hogy ezen kiskorúak számára azonnali segítséget kell nyújtani, meg kell kezdeni a rehabilitációjukat, akár szakértői bizottság véleményének hiányában is.

A 2020. évi V. törvény definiálta újjá a Btk. 192. §-át is, és a tényállás neve innentől kezdve emberkereskedelem és kényszermunka. A két külön tényállás egyesítése nem csupán formai változást jelent. A jogalkotó felismerte, hogy a munka célú kizsákmányolás az egyik legelterjedtebb jelenséggé vált az utóbbi években. Azzal, hogy a klasszikus kényszermunkát összevonták az emberkereskedelem jellemző jegyeivel (toborzás, szállítás), megteremtették annak lehetőségét, hogy egy ilyen jellegű cselekmény akármelyik elkövetési szakaszában a súlyosabb büntetés kiszabására kerüljön sor. Nem mellékesen ezáltal a nyomozati lehetőségek is kiszélesedtek, hiszen az emberkereskedelem elleni eszközök a korábbiakhoz képest már több esetben is igénybe vehetőek. Dogmatikai szempontból igen fontos elem ez, gyakorlatilag minden munka célú kizsákmányolásnál megszűnt annak a lehetősége, hogy egy eljárás során esetlegesen másképp értelmezzék a cselekményt.

A meglévő jogszabályi rendszerhez tartozik még a szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról szóló 1999. évi LXXV. törvény („maffiatörvény") is. Ez a jogszabály abból a szempontból jelentős témánk tekintetében, hogy meghatározza a prostitúciós tevékenységet, lefekteti annak legális kereteit. Az előbb taglalt 2020. évi V. törvény hozta be ezen jogszabályba azt az evidenciát, amit eddig alapvetően gyermekvédelmi kérdésként kezeltek, nevezetesen azt, hogy a gyermek, vagyis a 18. életévét be nem töltött személy szexuális szolgáltatásra nem ajánlkozhat fel. Evidenciát említettünk, hiszen a társadalmi alapvetés pontosan annak tiltása, hogy prostitúciót 18. év alatti személy nem folytathat. Gyermekek esetén a prostitúciós tevékenység minden esetben szexuális kizsákmányolást jelent. Akkor is, ha a gyermek beleegyezését adta a prostitúciós szolgáltatás elvégzésébe (2011/36 EU Irányelv (11)) vagyis a gyermekek áldozatai a prostitúciós tevékenységnek.

Ehhez kapcsolódva jelentkezik a Btk. 203. § (2) bekezdése, melyet szintén a 2020. évi V. törvény módosított, mely szerint, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel való szexuális cselekményért ellenszolgáltatást nyújt, bűntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Vagyis nem csupán a felajánlkozás tilos, hanem annak elfogadása is, ez utóbbi pedig súlyos büntetési tétellel jár.

Az 1. fejezet önellenőrző kérdései

Az alábbi állítások közül melyik igaz?

a) **Az emberkereskedelem célja a kizsákmányolás.**
b) Az emberkereskedelem célja, hogy minden áldozat beleegyezzen a tevékenységbe.
c) Az emberkereskedelem bűncselekmény tekintetében mindig az állam ellen irányul.
d) Az emberkereskedelemnek kizárólag kisebbségi csoportok eshetnek áldozatául.

Az alábbi állítások közül melyik igaz?

a) **Az emberkereskedelem tevékenységei közé tartozik a toborzás.**
b) Az emberkereskedelem minden esetben az áldozat beleegyezésével történik.
c) Az emberkereskedelem és az embercsempészet célja ugyanaz.
d) Emberkereskedelem kizárólag külföldön történhet.

2. Az áldozattá válás folyamata

Összefoglalás: A fejezet az emberkereskedelem szempontjából veszélyeztetett társadalmi csoportokat mutatja be, kitérve a nők, gyermekek, fogyatékkal élő emberek sérelmére elkövetett kizsákmányolásra. Az áldozat azonosítás jogszabályi keretein keresztül az áldozatok azonosítása és az áldozattá válásra utaló jelek, viselkedésminták jellemzői kerülnek bemutatásra. Megismerik az emberkereskedelem elleni küzdelem ellátórendszerét, a kormányzati és civil szervezetek által biztosított segítségnyújtási formákat.

Cél: A fejezet célja, hogy a hallgató megismerje az emberkereskedelem szempontjából veszélyeztetett társadalmi csoportokat és főbb sajátosságaikat, megismerje az áldozattá válás folyamatát, az emberkereskedelmet megvalósító elkövetők technikáit.
A fejezet célja továbbá, hogy a hallgató kellő ismeretekkel rendelkezzen a témát érintő civil szervezetekről és tevékenységükről, az állami és a civil szervezetek által biztosított segítségnyújtás lehetőségeiről, az áldozattá válásra utaló jelekről, valamint az áldozatokra jellemző viselkedésmintákról.

Kulcsszavak: sérülékeny csoportok, toló- huzó tényezők, függőségek, áldozat, áldozatazonosítás, szervek és kötelezettségeik, azonosító adatlap, áldozattá válásra utaló jelek, viselkedésminták, OKIT, védett házak

Tanulást segítő kérdések: Jegyezze meg a veszélyeztetett csoportokat, s figyelmesen olvassa át bemutatásukat! Milyen elkövetői technikákat ismert meg? Hogyan foglalná össze az áldozatazonosítás rendszerét? Melyek azok a legfontosabb szervezetek, akik az áldozatok szállításában, elhelyezésében, jogi segítségében tudnak segíteni?

Ajánlott magyar nyelvű irodalom:
- Kun Zsuzsa: A munkacélú kizsákmányolás megelőzésének és az áldozatok segítésének lehetőségei
- Dr. Sebestyén Árpád: Az emberkereskedelem pszichológiai mozgatórúgói
- Sebhelyi Viktória: Gyermekprostitúció visszaszorítása, gyermekkereskedelem
- Bakó Csaba, Héra Gábor, Hárs Márton: Az emberkereskedelem férfi áldozatainak egyedi ellátási igényei

Veszélyeztetett és sérülékeny csoportok

Nők

A szexrabszolgaság vagy a háztartási rabszolgaságban az áldozatok legnagyobb része nő vagy fiatal lány. A nők különösen kiszolgáltatottak az emberkereskedelem különböző formáinak, első sorban a szexuális és a prostitúciós célú kizsákmányolásnak.
Az emberkereskedelem elleni küzdelem területén dolgozó szakemberek gyakorlati tapasztalatai szerint a nők és a fiatal lányok a modernkori rabszolgaság összes formáját tekintve 10-15 százalékkal nagyobb arányban esnek áldozatul a modernkori rabszolgaságnak, mint a fiúk és férfiak. Egyes típusokban - mint például a szexrabszolgaság vagy a háztartási rabszolgaság - az áldozatok legnagyobb része nő vagy fiatal lány. Az Eurostat adatai szerint a szexuális kizsákmányolás áldozatainak 95 %-a nő. (Data collection, 2018

Gyermekek

A Magyarországon 2001 óta hatályos 182. Számú ILO Egyezmény 3. cikke szerint a „gyermekmunka legrosszabb formái kifejezés” magában foglalja:

„a) a rabszolgaság vagy a rabszolgasághoz hasonló gyakorlat valamennyi formáját, úgymint a gyermekek adásvételét és a gyermekkereskedelmet, az adósrabszolgaságot és jobbágyságot, valamint a kényszer- vagy kötelező munkát, ideértve a gyermekek kényszer- vagy kötelező sorozását fegyveres konfliktusokban való bevetésük érdekében;
b) egy gyermek prostitúció, pornográfiakészítés vagy pornografikus előadás céljára történő használatát, vásárlását vagy felajánlását;
c) egy gyermek illegális tevékenységre, különösen a vonatkozó nemzetközi szerződések szerint meghatározott kábítószerek előállítására és az azokkal való üzérkedésre történő használatát, vásárlását és felajánlását;
d) olyan munkát, amely jellegénél fogva, vagy azon körülményektől fogva, amely között azt végzik, valószínűleg veszélyezteti a gyermekek egészségét, biztonságát vagy erkölcseit.
Az Eurostat adatai szerint az emberkereskedelem nyilvántartott áldozatainak mintegy 16%-a gyermek (13%-a kislány), akik súlyos és maradandó fizikai, pszichológiai és mentális sérülést szenvednek el.
A diszfunkcionális családokban felnövő gyermekek rabszolgává válása jóval nagyobb arányú, mint a többieké. A bántalmazást, elhanyagolást elszenvedő gyermekek akár a családjukban maradnak, akár állami gondoskodásba kerülnek könnyebben befolyásolhatók, becsaphatók egy jobb jövő reményében.
Mivel a gyermekkori bántalmazás növeli az áldozattá válás gyakoriságát, ezért fontos röviden beszélnünk a témáról. A gyermekbántalmazásról számos könyv és módszertani kiadvány született már hazánkban, a téma szerepel számos szakma alapképzésében, a védőnőktől a szociális munkásokon keresztül a pszichológusokig. A szakemberek képzésük során megismerik a bántalmazás különböző formáit (fizikai, érzelmi, szexuális bántalmazás és elhanyagolás, illetve egyes szakmai anyagok említik a rendszerbántalmazást, az iskolai és cyber-bullyingot, a méhen belüli ártalmakat vagy az nevelési-oktatási elhanyagolást), rendszerint tanulnak a védő- és rizikófaktorokról, számos módszertani anyagban megtalálhatjuk a bántalmazásra utaló jelek listáját. A jogi szaknyelv a bántalmazás helyett a veszélyeztetettség tágabb fogalmát használja, mely definíciója alapján "olyan - a gyermek vagy más személy által tanúsított - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza".

Egy 2021-es, a gyermekbántalmazást vizsgáló nemzetközi kutatás eredményei szerint a gyermekbántalmazás, veszélyeztetettség fogalmai Magyarországon még sokszor nincsenek feltétlenül ok-okozati kapcsolatban a trauma, illetve a traumatizáció fogalmával: a hétköznapi szóhasználatban a trauma szó kapcsán inkább egy súlyos baleset vagy testi sérülés képe merül fel. A trauma, kötődési trauma, a komplex gyermekkori traumatizáció, a traumatudatos ellátás kifejezések az elmúlt években kezdtek csupán teret nyerni a szakmai szóhasználatban és képzésekben, valamint a szakirodalomban.
A rossz bánásmód, az ártalmas gyermekkori tapasztalatok, az, ha egy gyermek előre jelezhetetlen, veszélyt jelentő környezetben nő fel (így az is, ha családon belüli erőszak tanúja), traumatizációhoz vezet.

Nagyon fontos odafigyelnünk a potenciálisan veszélyeztetett, mélyszegénységben élő gyermekek mellett azokra a gyermekekre is, akik megfelelő anyagi körülmények között élnek családjukkal. Sok esetben találkozhatunk olyan áldozattá vált gyermekekkel, akik érzelmi támogatás hiányában válnak az elkövetők áldozataivá, akiket az érzelmi elhanyagolás teszi ki a szexuális, prostitúciós vagy munka célú kizsákmányolás veszélyeinek. Fontos kiemelni, hogy a gyermekek életkorukból fakadóan is kiszolgáltatottabban az elkövetőknek, akik különböző technikákkal érhetik el, hogy a gyermek hamar megbízzon bennük.

Romák, cigányság

A nemzetiségi csoportokat, különösen a roma közösségeket Európa-szerte veszélyezteti az emberkereskedelem, amely nemcsak nemzetközi szinten, hanem országon belül is létezik. Ezen belül a szexrabszolgaság, a kényszermunka (beleértve a kéregetést, kényszerbűnözést, háztartási rabszolgaságot) és a kényszerházasság Nyugat-Európában, Közép-Európában és a Balkánon egyaránt születési országon belül és transznacionálisan is jellemző problémák. Az áldozatok tipikusan alacsony iskolai végzettségű, anyagilag rászoruló személyek jellemzően Kelet-Magyarország és Északkelet-Magyarország térségéből, akik kiszorultak az oktatásból, és a legális foglalkoztatásból.

LMBTQ emberek

A leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű emberek szerte a világban megtapasztalják a diszkriminációt és a feléjük irányuló agressziót, szexuális orientációjuk vagy nemi identitásuk miatt. Az emberkereskedők ezt kihasználva gyakran munkát ígérnek, akár távoli országokban, majd a munka reményében a helyszínre érkezőket prostitúcióra kényszerítik. A fenyegetést gyakran zsarolás formájában alkalmazzák, amikor azt mondják az LMBT fiataloknak, hogy felfedik családjuk előtt az eddig titokban tartott nemi identitásukat vagy szexuális orientációjukat. A kényszerű rejtőzködés (closet) - azaz a nemi orientáció vagy szexuális identitás titokban tartása mások előtt - egy olyan tényező, amely megnehezíti a segítségnyújtást is.

Fogyatékossággal élő emberek

A fogyatékossággal élő személyek többszörösen veszélyeztetettetek. A fogyatékossággal élő embereket szexuális kizsákmányolásra, prostitúcióra és munkacélú kizsákmányolásra kényszerítik, illetve a kiszolgáltatottságuk miatt a megítélésük és marginalizációjuk okán hatalom nélküli pozícióban vannak a társadalomban.

Az emberkereskedelemben van egy definíció a csicskáztatás ami többségben fogyatékos emberekkel teszik meg. A csicskáztatás nemcsak az, ami közszájon forog, hogy ingyenmunkára kényszerítik őket, hanem inkább azt takarja, hogy a fogyatékosságokból adódó testi, illetve szellemi hátrányukat videókra felveszik, a közösségi oldalakon megosztják, kinevetik őket, megalázzák őket, szexuálisan is olyan tevékenységre kényszerítik őket, amitől irtóznak.

2.1. Toló- húzó tényezők az emberkereskedelemben

Az emberkereskedelem egy rendkívül szerteágazó és összetett jelenség. Számos ok húzódik meg mögötte, és társadalmi, gazdasági és kulturális kérdésektől is függ. A húzó és toló tényezők az emberkereskedelemben, különösen *a magyar áldozatok körében* a következők:

Toló tényezők

a) Anyagi nehézségek: mélyszegénység;
b) Iskolázatlanság
c) Munkanélküliség
d) Nem megfelelő családi háttér (szülők hiánya, válás stb.)
e) Kilátástalanság
f) Félelem

Húzó tényezők

a) Kereslet - Nyugat-Európában jobb a piac (specializált szervezett bűnözői csoportok)

b) A jobb életszínvonal és magasabb jövedelem reménye
c) Több lehetőség
d) Ígéretek

2.2. Elkövetők toborzási technikái, módszerei

- Munka reménye: a mélyszegénységben, kilátástalan élethelyzetben lévő emberek gyakran válnak emberkereskedelem áldozatává, azért, mert reménykednek abban, hogy munkához jutnak. Ezért is nagyon fontos a külföldi munkavállalás előtt nagyon körültekintően megvizsgálni a külföldi munka valódiságát még akkor is, ha azt egy barátunknak vélt személytől halljuk.
- Nagyon gyakori jelenség a félrevezetés és a jól fizető külföldi álláslehetőségek felajánlása ismerősök által, amelyekről külföldre érkezve kiderül, hogy prostitúcióra kényszerítés vagy más munka célú kizsákmányolás lesz a végeredmény.
- Családhoz való tartozás, a szerelem, a szeretet ígérete: nagyon sok ember él egyedül, magányosan, rokoni kapcsolatok vagy szerető, támogató családi háttér nélkül, vagy elhanyagoló, veszélyeztető vagy bántalmazó családban. Igaz lehet ez gyerekekre, fiatalokra és felnőttekre egyaránt. Ezek az emberek különösen ki vannak szolgáltatva az emberkereskedőknek, hiszen pontosan tudják azokat a módszereket, amikkel az érzelmekre hatva magukhoz kötheti az áldozataikat. A szerelem, a szeretet ígérete, látszólagos megléte, a családhoz való tartozás megélésének illúziója számtalan esetben fedezhető fel az áldozatok által elmondottakban.
- Gyorsan függőséget kialakító kábítószerre szoktatják az áldozatokat: gyakori jelenség, hogy az elkövetők gyorsan függőséget kialakító kábítószerre szoktatják az áldozatokat, így elérve, hogy még erősebb függőségbe és szolgai attitűdbe kényszerülnek.
- Fontos tudnunk, hogy az áldozatokban gyakran szégyen alakul ki, önmagukat hibáztatják azért, ami velük történt. Ilyenkor már nagyon sokszor nem is mernek segítséget kérni, hiszen azokról, amik velük történt, nagyon nehéz beszélni.
- Zsarolás gyerekkel, szülőkkel: az elkövetők nagyon gyakran zsarolják elsősorban a prostitúciós kizsákmányolás áldozatait gyermekeikkel, szüleikkel. Elhitetik velük, hogy nekik vannak kiszolgáltatva és ha nem azt csinálják, amit ők kérnek tőlük, akkor gyermekeiket elveszik tőlük, szüleiket bántalmazni fogják. Ezt nagyon könnyen el lehet hitetni, hiszen az áldozatok jelentős része nem ismeri a lehetőségeit, fél a hatóságoktól és a vele szemben hatalmi helyzetben lévő elkövető által mondottakat tekinti az igazságnak.
- Útiköltség kamatos kamattal megfizettetése: a külföldi áldozattá válás előzménye lehet már Magyarországon az útiköltség megelőlegezése az elkövető által. Ennek az összegnek a többszörösét kell azonban már a helyszínre érve megfizetni az áldozatnak, mely több hónapra is tartozást generálhat, sőt akár folyamatosan egy zsarolási alapot biztosít az elkövetőknek, ezzel is magukhoz láncolva az áldozatokat.
- Bántalmazások (fizikai, pszichológiai, szexuális, gazdasági): az emberkereskedelem során számos esetben jelen van a kapcsolati erőszak is, hiszen egy alá-fölé rendeltségi viszonyról van szó, melyben a hatalom megtartása az egyik legfontosabb célja az elkövetőnek.
- Az emberkereskedelem jellemzője az is, hogy a kizsákmányolt embereket nem engedik egyedül ügyeiket intézni, s azt sem, hogy kettesben maradjanak hivatalos szervek képviselőivel, ügyintézőkkel, hiszen ezekben az esetekben fennállhat a veszélye annak, hogy az áldozat beszél a helyzetéről.

2.3. Az áldozatok azonosítása és irányítása

2.3.1. Az áldozat azonosítás jogszabályi keretei (354/2012. Kormányrendelet)

Fontos elemét képezi az emberkereskedelem elleni küzdelemnek az emberkereskedelem áldozatainak azonosításáról szóló 354/2012. (XII.13.) Korm. rendelet. Ez a jogszabály fekteti le lényegében az emberkereskedelem elleni küzdelemben részt vevő intézmények jelzőrendszeri alapjait, áldozat felismerési alapjait, olyan módszertani útmutatást ad, amely megkönnyítheti a szakemberek feladatát az áldozatok azonosítását illetően.

Szintén jelentős eleme ezen jogszabálynak az áldozat-központúság. Kulcsfontosságú része minden emberkereskedelemmel kapcsolatos eljárásnak az áldozattal való bánásmód, a megfelelő segítség nyújtása, és az ehhez szükséges intézményrendszer biztosítása. Az áldozatokon keresztül van lehetőség a legnagyobb részt az emberkereskedelem felderítésére, az áldozatok együttműködésével lehet eljutni az elkövetőkhöz, éppen ezért olyan fontos koncentrálni az áldozatokra.

2.3.2. Az azonosítást végző szervek és kötelezettségeik

Az áldozatok azonosításának és irányításának összehangolt rendszerét a 354/2012 (XII. 13.), az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről szóló, 2013. január 1-én életbe lépett Kormányrendelet alkotta meg. Az azonosításra kötelezett szervek:

- az egészségügyi szolgáltató
- az egészségügyi államigazgatási szerv
- a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltató
- a köznevelési intézmény
- a rendőrség
- a munkaügyi hatóság
- a konzuli tisztviselő
- az idegenrendészeti hatóság
- menekültügyi hatóság
- önkéntesen közreműködő szervek.

A kötelezően nevesített szervek mellett természetesen civil szervezetek, állampolgárok is tehetnek jelzést abban az esetben, ha feltételezett emberkereskedelem áldozatival találkoznak.

2.3.3. Az áldozat azonosítás folyamata (azonosító adatlap, áldozattá válásra utaló jelek, áldozatokra jellemző viselkedésminták)

Amennyiben az azonosítást végző szerv képviselője munkája során olyan magyar állampolgárral, vagy a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személlyel találkozik, akiről alappal feltehető, hogy emberkereskedelem áldozata, vagy ezen helyzetről hivatalos tudomást szerez vagy azt egyébként észleli , **azonosító beszélgetést** folytat le a személlyel **hozzájárulása esetén**. Az azonosító beszélgetés **célja** annak megállapítása, hogy az azonosításba bevont személy valószínűsíthetően emberkereskedelem áldozata-e.

A személy írásos hozzájárulása esetén, az azonosító adatlap egyidejű megküldésével az azonosítást végző szerv értesíti a területileg illetékes áldozatsegítő szolgálatot és amennyiben nem rendelkezik biztonságos szálláshellyel az áldozat, úgy értesíti az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálatot (OKIT)

Az OKIT tájékoztatja az áldozatot a védett szálláshelyen történő elhelyezés feltételeiről és segítséget nyújt a védett szálláshelyre jutás megszervezésében oly módon, hogy felkeresi a védett szálláshelyet fenntartó szervezetet és összeköti az áldozattal.
A védett szálláshelyen 90 napra lehet elhelyezést kapni, mely igény szerint meghosszabbítható 90 nappal. A védett szálláshelyen költségmentes biztonságos lakhatásban részesülnek, szükség esetén étkezésben, ruházkodásban, tisztálkodási szerekkel való ellátásban is segítséget kapnak. A biztonságos, védett szálláshelyen (védett házak) mentálhigiénés, pszichológiai, jogi, érdekérvényesítési segítségnyújtást is igényelhetnek. Amennyiben az áldozatnak egészségügyi ellátásra van szüksége az áldozat egészségügyi alapellátást biztosító szervhez történő irányítása is megtörténik.

2.4. Áldozattá válásra utaló jelek

Az emberkereskedelem áldozatainak azonosítása komoly körültekintést igényel. A nehézséget az is adja, hogy az áldozatok sok esetben fogva tartóikkal együtt érkeznek vagy egy helyen tartózkodnak velük. Emellett a rendszeres fenyegetések, fizikai és mentális bántalmazások, retorziótól való félelem is meggátolhatja az áldozatot abban, hogy áldozatiságát vállalja ill. hogy az esetleges beszélgetés lefolytatása után segítséget kérjen.
Annak eldöntéséhez, hogy valakiről feltételezhető-e alappal, hogy emberkereskedelem áldozata lett, az összes körülmény figyelembevételével a Rendeletben felsorolt áldozattá válásra utaló jelek nyújthatnak megfelelő támpontot.

A felsorolt jelek közül különösen a következő jelek lehetnek árulkodóak:

- a feltételezett áldozat valószínűleg gyermek
- a végzett munka jellegének nem megfelelő ruházat
- tipikusan szexuális tevékenység végzéséhez viselt ruházat
- annak jelei, hogy a személy szabad mozgását korlátozzák, ellenőrzik
- a munkahely azonos a szálláshellyel
- nem tudja a szállása címét
- munkaideje (tevékenység végzésének időtartama) kirívóan hosszú
- fizetés egy részének, vagy egészének elvonása
- nem tudja megmondani a munkahelye címét
- az azonosításba bevont személy abban a hiszemben van, hogy tartozik a munkaadónak.

Áldozatokra jellemző viselkedésminták

Az emberkereskedelem áldozatai traumát elszenvedett emberek, akik általában rettegnek az elkövetőktől és ez nagy mértékben befolyásolja tetteiket, döntéseiket. Sokszor előfordul, hogy elhatározza az áldozat, hogy megszökik vagy segítséget kér, de a retorziótól való félelme következtében mégsem teszi meg.

Emberkereskedelem áldozataira jellemző személyiségjegyek, viselkedésformák:

- Az elszenvedett trauma következtében az áldozatok világképe megváltozik, nem bízik az emberekben és a biztonságos világban sem, mindenkivel bizalmatlanul viselkedik, annak érdekében, hogy megvédje önmagát
- az áldozatok sokszor két csoportra osztják az embereket, azokra, akikben meg lehet bízni és azokra, akikben nem. Azonban azokat az embereket is nagyon hamar átsorolhatja a nem megbízható emberek közé, akikben korábban megbízott. Ehhez elegendő egyetlen olyan dolog, amit az áldozat magára

nézve bántónak talál. Ilyen lehet például, ha úgy gondolja az áldozat, hogy nem hisznek neki, nem támogatóak vele, vagy elbagatelizálják a vele történteket

- jellemző az áldozatokra, hogy minden változástól tartanak, mert a változások mindig bizonytalansággal járnak. Emiatt előfordulhat, hogy az áldozat akkor sem menekül, amikor lehetősége lenne rá, mert a bizonytalanság helyett inkább az ismerős rosszat választja
- előfordulhat az is, hogy az áldozatban egyfajta traumatizált kötődés alakul ki, szimpátiát, szeretetet érez az elkövetővel szemben (Stockholm szindróma). Több esetben előfordul, hogy az áldozat a beszélgetés során az elkövetőt védelmezi, az elkövető tetteit racionalizálja, saját hibájaként állítja be ill. igyekszik annak súlyosságát mérsékelni
- az áldozatokra jellemző a beszűkült tudatállapot, melynek következtében a múlt-jelen-jövő hármasából csak a múltra fókuszál, abból nem tud kilépni. Jövőképe szinte egyáltalán nincs vagy ha mégis, akkor nagyon bizonytalan
- az áldozatok érdekérvényesítő képessége szinte teljesen megszűnik, ha egyáltalán volt, gyakran passzívnak, tehetetlennek tűnnek. Ennek az az oka, hogy a múltjukban bármit is szerettek volna megtenni, azt nem tehették meg, sorsukat nem önmaguk alakították, nem saját elképzelésük szerint élték az életüket, hiszen nem engedték azt meg nekik
- az áldozatok emlékei az eseményekről nem összefüggő eseményként vannak jelen a memóriájukban, hanem darabokban, töredezetten, ezért gyakran jutnak eszükbe újabb és újabb emlékképek. Ez tehát nem a szavahihetőségüket vonja kétségbe
- az emberkereskedelem áldozataira nem minden esetben jellemző, hogy külsérelmi nyomok vannak rajtuk. Legtöbb esetben a viselkedésük az, ami árulkodhat arról, hogy áldozatok. Mégis sok esetben találkozhatunk látható sérülésekkel (zúzódások, vágásnyomok, égésnyomok stb.), kezeletlen fertőzések jeleivel, alultápláltsággal, testi fogyatékossággal, ápolatlansággal, kimerültséggel, fáradtsággal. A ruházatra jellemző lehet a szegényes, elhanyagolt, piszkos ruha vagy olyan ruha, amely a kényszerített munkavégzéshez illő (prostitúcióra kényszerítés esetén)
- személyes okmányok hiánya és az, hogy a feltételezett áldozat nem tudja a lakcímét vagy nem akarja megmondani sok esetben árulkodó lehet. Emellett ha lakcíme folyamatosan változik vagy olyan lakáskörülmények között él, amely nem megfelelő lakhatás céljára
- az emberkereskedelem áldozataira jellemző a fokozott bizalomvesztés, mely nehéz helyzet elé állíthatja az első kapcsolatfelvételt végző szakembert
- szorongó, feszült, gyötrődő, görcsösen megoldást kereső
- figyelme a problémára (egésze, része) irányul
- érzelmi reakcióit csak részben képes kézben tartani, uralni
- hajlamos indulatvezérelt cselekvésre
- nincs önmagára vonatkozó jövőképe
- a kialakult problémáról sokat tud de elvész a részletekben, nehezen tudja átlátni, rendszerezni
- beszűkült érzelmeiben és gondolataiban, csak a problémával foglalkozik, tépelődik

az áldozatokra jellemző továbbá a

- · Fokozott bizalomvesztés
- · Bűntudat
- · Szorongás
- · Izolálódás
- · Elfojtott indulatok
- · Kontrollvesztés

2.5. Az emberkereskedelem elleni küzdelem ellátórendszere

2.5.1. Intézménystruktúra és szolgáltatások

Az emberkereskedelem elleni küzdelem ellátórendszere Magyarországon működő emberkereskedelem elleni küzdelem ellátórendszerében a segélykéréstől a védelem biztosításon át a reintegráció elősegítésében résztvevő intézmények, szolgáltatások bemutatása.

A segítségnyújtás szintjei

- Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat (OKIT)
- Áldozatsegítő Központok
- Áldozatsegítő Szolgálatok
- Krízisambulanciák
- Direkt asszisztencia
- Védett házak nyújtotta szolgáltatások
- Félutasházak nyújtotta szolgáltatások
- Utánkövetés

2.5.2. Segítő szervezetek, feladataik

Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat

Az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat elsőrendű célja, hogy segítséget nyújtson a kapcsolati erőszak, a prostitúció és az emberkereskedelem áldozatainak és szükség esetén gondoskodjon az elhelyezésükről.
A Telefonszolgálat állandó elérhetőséget kíván biztosítani minden bajba jutott és azonnali segítséget kérő embernek a nap minden órájában, az ország egész területén és külföldön, rendelkezésre kíván állni mindenki számára, akinek szüksége van rá.

Az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat a nap 24 órájában Magyarországról ingyenesen elérhető telefonszáma: **06 80 20 55 20**

Az OKIT feladatai:

- tájékoztatás, szakszerű információnyújtás
- kríziskezeléshez kapcsolódó rendszer működtetése, segítségnyújtás a kompetens intézmény és szakember megtalálásában
- segítségnyújtás (telefonon, e-mailben):
  - döntés meghozatalához, probléma megoldásához segítő beszélgetés
  - „rapid” esetkezelés
- segítségnyújtás a bántalmazottaknak, szükség esetén kríziselhelyezés és annak koordinálása
- részvétel a gyermekvédelmi jelzőrendszer működésében
- együttműködés a krízisközpontok és a titkos menedékházak szakembereivel, a munkájuk segítése és támogatása
- együttműködés a magyarországi segítő intézményekkel, a hatóságokkal, a rendőrséggel és más telefonos szolgálatokkal, civil szervezetekkel

Ha az azonosító beszélgetés során az azonosítást végző szerv (akár óvodai és iskolai segítőként Ön) azt állapítja meg, hogy az áldozat biztonságos szállással nem rendelkezik, az előző pontban részletezett értesítésen túl, az áldozat erre irányuló írásos hozzájárulása esetén, az azonosító adatlap egyidejű megküldésével, értesíteni kell az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálatot (OKIT).
Elérhetőségei: telefon: 06 80 20 55 20
e-mail: okit@csalad.hu
honlap: www.okit.hu

Az OKIT az értesítést követően tájékoztatja az emberkereskedelem áldozataként azonosított személyt a védett szálláshelyen (shelter) történő elhelyezés lehetőségéről, feltételeiről; kérelem esetén odairányítja (áldozat írásos hozzájárulásával). Ha az azonosító beszélgetés alapján valószínűsíthető, hogy az emberkereskedelem áldozataként azonosított személynek egészségügyi ellátásra van szüksége, az áldozat írásos beleegyezése esetén az áldozatot az egészségügyi alapellátást biztosító szervhez kell irányítani.

Áldozatsegítő központok

A kormány kiemelt célja, hogy az áldozatsegítő rendszer minél közelebb kerüljön a bajba jutottakhoz, így a fővárosi és megyei kormányhivatalokban elérhető áldozatsegítő szolgálatok mellett több nagy városban már áldozatsegítő központok is működnek. A kormány folyamatosan bővíti a hálózatot, így 2025-re már minden megyeszékhelyen fogadni tudják majd a bűncselekmény következtében áldozattá vált segítségkérő, tájékozódó az ügyfeleket. Az áldozatsegítő központokban segítséget kaphat, aki Magyarország területén bűncselekmény, illetve tulajdon elleni szabálysértés sértettjévé vált, vagy aki a bűncselekmény közvetlen következményeként sérelmet (testi vagy lelki sérülést, érzelmi megrázkódtatást, illetve vagyoni kárt) szenvedett el. Igénybe veheti az áldozatsegítő szolgáltatásokat az EU bármely tagállamának Magyarországon életvitelszerűen élő állampolgára vagy az a Magyarországon életvitelszerűen élő magyar állampolgár is, aki jogszerű külföldi tartózkodása alatt bűncselekmény áldozatává vált. Ezen személyek esetén azonnali pénzügyi segély kizárólag akkor adható, ha az elszenvedett bűncselekmény szándékos, személy elleni erőszakos jellegű, és az áldozatnak - a megfelelő dokumentumokat csatolva - igazolnia kell azt, hogy bűncselekmény áldozatává vált.

Az Áldozatsegítő Központokban

- személyre szabott és helyzethez illeszkedő teljes körű tájékoztatást;
- érzelmi segítséget, az áldozat igénye szerint pszichológus szakember közreműködésével a külön erre a célra kialakított, biztonságot adó patrónus szobában;
- problémamegoldó szervhez történő áldozatirányítást
- érdekeik érvényesítésének elősegítését.

A szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekmények súlyos sérültjei és halálos áldozataik hozzátartozói mindezen túl állami kárenyhítést is igényelhetnek. Valamennyi támogatás ingyenesen vehető igénybe.

Áldozatsegítő szolgálat

Az Áldozatsegítő Szolgálatok szoros szakmai együttműködésben dolgoznak az Áldozatsegítő Központokkal. Ha valaki kapcsolatba kerül valamilyen bűncselekménnyel vagy tulajdon elleni szabálysértéssel, fel kell dolgoznia ennek hatásait. Természetes, ha ilyenkor fizikai vagy lelki problémák jelentkeznek, emellett előfordulhat, hogy anyagi nehézségei is fellépnek. Az Áldozatsegítő Szolgálat olyan személyek támogatására jött létre, akik akár közvetlenül, akár közvetett módon, valamely bűncselekmény, illetve tulajdon elleni szabálysértés áldozataivá váltak. Az Áldozatsegítő Szolgálat célja, hogy az elszenvedett bűncselekménnyel kapcsolatban felmerült érzelmi, lelki, anyagi és más problémák megoldásához segítséget nyújtson.

- felvilágosítást ad jogaikról, kötelezettségeikről, lehetőségeikről,
- érzelmi támogatást nyújt,
- jogi tanácsot ad és gyakorlati segítséget biztosít,
- ügyvédi segítség igénybevételéhez is hozzásegít,
- igazolja az áldozati státuszt,
- krízishelyzet fennállása esetén azonnali pénzügyi segélyt adhat (a bűncselekményt, vagy tulajdon elleni szabálysértést követő 8 napon belül beadott kérelem alapján)

A személy elleni erőszakos bűncselekmények súlyos sérültjei és a halálos áldozatok hozzátartozói számára mindezen túl állami kárenyhítést is adhat.
Fontos kiemelni, hogy a felsorolt támogatások térítés nélkül vehetők igénybe.

Az emberkereskedelem elleni küzdelem az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelvével (továbbiakban: Irányelv) új szintre lépett, és előtérbe került az európai közösség összefogása ezen jelenséggel szemben. Az irányelv meghatározta a főbb definíciókat és szempontokat annak érdekében, hogy az Európai Unió tagállamai egységesen vehessék fel a harcot az emberkereskedelemmel szemben.
A magyar jogalkotás nagy mértékben eleget tett az irányelvben foglaltaknak, és az abban megfogalmazottakat többségében átültette a magyar jogba. Ugyanakkor nem csupán ennyi történt, hanem megkezdődött egy nagyobb jogalkotási folyamat, valamint az emberkereskedelem áldozatait segítő intézményrendszer kialakítása is folytatódott, továbbá az emberkereskedelemmel kapcsolatosan az esetlegesen érintett szakterületek dolgozóinak érzékenyítése, képzése is folyamatos tevékenységgé vált.
Mindez azonban még mindig egy folyamat kezdete, tennivaló folyamatosan van. Ezt felismerve született meg a Kormány 1046/2020. (II.18.) Korm. határozata az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020-2023 közötti nemzeti stratégiáról, valamint annak végrehajtását szolgáló, 2020-2021 közötti időszakban végrehajtandó intézkedési tervről.

Jelen dokumentum ezen stratégiának keretein belül először is bemutatja a vonatkozó főbb jogszabályi helyeket, melyek az emberkereskedelem elleni küzdelem jegyében születtek meg Magyarországon, majd kísérletet tesz újabb, indokolt változtatások bemutatására.

Krízisambulanciák

A Széchenyi 2020 program keretében meghirdetett „Biztos Menedék” című (EFOP-1.2.5-16 kódszámú) felhívás megvalósítása során új intézménytípussal, az úgynevezett kríziskezelő ambulanciák kialakításával bővíti a kapcsolati erőszak áldozatait segítő ellátórendszer. Ezen ambulanciák feladatai közé tartozik a kapcsolati erőszak folyamatainak korai észlelése annak érdekében, hogy az áldozatok minél hamarabb segítséget kapjanak, megelőzve a súlyos, életveszélyes krízishelyzetek kialakulását. A kríziskezelő ambulanciák további feladata, hogy regionális szintű társadalmi szemléletformálást valósítsanak meg, valamint hálózatfejlesztés keretében koordinációs feladatok ellátásával, összekötő kapocsként működjenek a további segítő és a gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer között. A kríziskezelő ambulancia egy olyan humán szolgáltatás, mely széleskörű kapcsolatrendszerén keresztül, valamint a kapcsolati erőszak témájában jártas professzionális szakemberek biztosításával segíti a kapcsolati erőszak áldozatait, megelőzve ezzel a súlyos krízishelyzetek kialakulását, valamint tájékoztató és prevenciós szolgáltatásokat nyújt, és szerepet vállal a társadalmi szemléletformálásban.

Direkt asszisztencia

Azoknak az áldozatoknak nyújthat segítséget, akik nem kívánnak élni a védett házban való tartózkodás lehetőségével vagy őket fenyegető veszély (már) nem áll fenn.

A direkt asszisztencia szolgáltatása azoknak az áldozatoknak nyújthat segítséget, akik nem kívánnak élni a védett házban való tartózkodás lehetőségével vagy őket fenyegető veszély (már) nem áll fenn. A szolgáltatás lehetővé teszi, hogy a rehabilitációs folyamatot mentoráló tevékenység keretén belül kísérjük végig az áldozat mellett.

Direkt asszisztencia elemei:

- információ-szolgáltatás, tájékoztatás
- hivatalos ügyek intézésében segítségnyújtás
- munkahelykeresés; információ, képzési, átképzési lehetőségekről
- szociális ügyintézés
- pszichológussal való konzultációk megszervezése
- jogi segítségnyújtás
- konzultáció
- életvezetési tanácsadás és készségfejlesztés
- szociális csoportmunka, csoportfoglalkozások
- nyitott klubfoglalkozások, tréningek szervezése
- utógondozás
- egészségügyi alapellátáshoz, szakellátáshoz való hozzájutás segítése
- közösségi és családi szabadidős, kulturális programok szervezése
- mentálhigiénés, pszichológusi, pszichiáteri tanácsadás, családterápia szervezése
- speciális önszerveződő csoportok támogatása, működésük elősegítése

Védett szálláshely

A kifejezetten az emberkereskedelem áldozatai számára létrejött és fenntartott szállások célja, hogy a súlyosan traumatizált, kizsákmányolt áldozatoknak komplex, átfogó segítséget nyújtsanak a rehabilitációban, reintegrációban. Szolgáltatásaikat tekintve elmondható, hogy a krízisközpontokhoz, valamint a titkos menedékházhoz hasonlóan az összes szükséges szakember rendelkezésre áll, illetve elérhetővé tudják tenni azokat a szolgáltatásokat (például egészségügyi ellátás), amelyek elengedhetetlenek a sikeres gondozáshoz.
A védett szálláshelyen fő szabályként 3 hónapot tartózkodhatnak az áldozatok, ez legfeljebb egy alkalommal és legfeljebb 3 hónapra meghosszabbítható. 116 Lényeges körülmény, hogy a probléma jellegéből és súlyosságából fakadóan kifejezetten nagy figyelmet fordítanak arra, hogy a szállások címe, elérhetősége ne legyen elérhető „illetéktelenek” számára.

Védett házban nyújtott szolgáltatások köre

- A folyamat több helyszínen zajló és több pillérből áll
- A segítségnyújtás szintjei:
  - egyéni esetkezelés (egyéni, családi szint)
    - teljes körű pszicho-szociális, foglalkozási, egészségügyi, pszichológiai, környezeti rehabilitáció
    - a rehabilitációs, integrációs/reintegrációs folyamatok sikeres lezajlása után minden esetben utánkövetés
    - csoportmunka
    - természetes támogató háló megszervezése, közösségépítő klubok, tevékenységek, házon belüli és kívüli tevékenységek szervezése, szabadidő hasznos eltöltése
  - közösségi szint: intézményi, alapítványi, települési, járási programok szervezése.

- rehabilitáció
- személyre szabott asszisztencia (pszichoszociális, egészségügyi és hivatalos/jogi ügyintézés)
- szociális segítségnyújtás:
- napi tevékenységek megszervezése,
- szabadidő szervezett eltöltésének segítése,
- szabadidős, önsegítő csoportok, támogató hálózatok szerveződésének segítése,
- speciális stratégiák, gyógyszer-compliance segítése,
- tanácsadás, információnyújtás az egészségügyi, szociális, gyermekvédelmi ellátások és szolgáltatások,
- az áldozatok iskolai képzésbe, oktatásba, kompetencia és szakmai fejlesztésbe közvetítése
- foglalkoztatáshoz, a munkához való hozzájutás segítése, munkaügyi tanácsadás és közvetítés
- tanácsadás lakhatási lehetőségek igénybevételéről

Segítő szervezetek

Országos Rendőr-főkapitányság és a Megyei és Városi Rendőrkapitányságok és a 112-es segélyhívó szám

A büntetőeljárások lefolytatása a rendőrség hatásköre. A Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda jár el azokban az esetekben, amikor nemzetközi vonatkozású az ügy, illetve ha a bűncselekményt bűnszervezetben követték el.

A megyei rendőr-főkapitányságok és a helyi rendőri szervek a belföldön elkövetett emberkereskedelem és az azzal összefüggésben elkövetett bűncselekmények esetében folytatnak büntetőeljárásokat. Ilyen lehet például a kerítés, a kitartottság, a kényszermunka, a gyermekprostitúció kihasználása, a gyermekmunka, a szexuális kényszerítés és a személyi szabadság megsértése.

A magyar rendőrség már évek óta kiemelt figyelmet fordít a nemzetközi ajánlások és irányelvek figyelemmel kísérésére az emberkereskedelem elleni küzdelem terén is. A bűnügyi szakterület feladatai között szerepel az áldozattá válás megelőzése, az áldozatok védelme és a hatékony bűnüldözés egyaránt.

Baptista Szeretetszolgálat

2005 óta üzemeltet védett házakat az emberkereskedelem áldozatai számára az ország több pontján. A védett házak mellett két kiléptető lakást és egy krízislakást tart fenn. Ezekben az intézményekben összesen 30-40 főt tudnak fogadni, nőket és gyermekeiket, férfiakat és családokat egyaránt. Gyermekeket abban az esetben tudnak fogadni, ha felnőtt korú hozzátartozóval érkezik. Az intézményekben általában 1,5-2 évig tudnak tartózkodni az áldozatok. Ebben az időszakban pszichológus, szociális munkás, jogi szakember segíti a felépülésüket az áldozatoknak. A Baptista Szeretetszolgálat komplex programot valósít meg öt éve folyamatosan a Kalocsai, Zalaegerszegi és Esztergomi Speciális Gyermekotthonokba az emberkereskedelem által érintett gyermekek és a velük dolgozó szakemberek megsegítése, támogatása érdekében.

Lehetőség a Családoknak 2005 Alapítvány

Az alapítvány munkatársai évek óta tartanak prevenciós foglalkozásokat osztályfőnöki órák keretében középiskolások számára. A foglalkozások nem csupán az emberkereskedelem, de a kapcsolati erőszak területét is érintik. A Lehetőség Családoknak 2005 Alapítványnál szociális munkás, gondozó, pszichológus és

jogi asszisztens dolgozik. Előfordult, hogy a védett szálláshelyek külföldi áldozatokat is elhelyeztek. Kapcsolatban állnak külföldi védett szállásokkal is. Az átmeneti szállások összetett szolgáltatásokkal segítik a szexuális vagy munkaerő-kizsákmányolási célú emberkereskedelem áldozatait. Az átmeneti szállások az áldozatokat 90 napra tudják elhelyezni, mely időtartam további 90 nappal meghosszabbítható. Ezután az áldozatot félutas kiléptető házakban lehet elhelyezni. A átmeneti szálláshely szolgáltatásai: biztonságos szállás 90+90 napra, étel, ruházat, higiéniai felszerelések.

A Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM)

A külföldön emberkereskedelem áldozattává vált magyar emberek hazautazását tudja elsősorban segíteni és az áldozat itthoni reintegrációs folyamatát támogatni. Emellett országos szintű kampányt folytattak az emberkereskedelem elleni küzdelem kapcsán Ne Hagyd! címmel.

A Gyermekvédő hívószám (06-80/21-20-21)

A veszélyeztetettség jelzésének egyszerű és gyors lehetőségét biztosítja. A szolgáltatás célja bármilyen, a gyermek vagy felnőtt veszélyeztetettségét jelző hívásra történő szakszerű, hatékony és időbeni reagálás biztosítása és elősegítése, függetlenül a jelzést tevő személyétől és annak jelzési kötelezettségétől. A számot bárki ingyenesen hívhatja a nap 24 órájában megszakítás nélkül, akár névtelenül, zárt adatkezeléssel. Veszélyeztetettség, bántalmazás, súlyos elhanyagolás, emberkereskedelem, prostitúcióra kényszerítés jelzése esetén, a hívást követően azonnal, a hatáskörrel rendelkező szolgáltató vagy hatóság értesítése történik, de lehetőség van szakmai információ nyújtásra is különböző kérdések esetén.

Az Anthropolis Egyesület

Az egyesület 13-18 éves korosztály számára tart általános és középiskolákban, illetve gyermekotthonokban prevenciós workshopokat, amelynek célja az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának rabszolgasághoz, emberkereskedelemhez szorosan kötődő cikkelyeinek közös értelmezése, illetve rövid élettörténeteken keresztül a rabszolgaság formáinak rajzos feldolgozása és ezen keresztül a társas kapcsolatokban és munkavállalásban rejlő veszélyek áttekintése.

Névtelen Utak Alapítvány

Az alapítvány a Láthatáron és a KV színházi társulatokkal együttműködésben hozta létre a Kiállok érted című színdarabot, amely az áldozattá válás folyamatát mutatja be, azon belül is elsősorban a „lover boy" jelenségre koncentrálva. A darab éles tükröt tart a valóságról, mind szóhasználatában, mind az ábrázolt helyzeteket illetően. A legtöbbször gyermekotthonokban bemutatott előadások után fórumszínházas feldolgozó foglalkozások segítik a látottak értelmezését. A Névtelen Utak Alapítvány biztonságos háza 4 nőnek és gyermeknek nyújt ellátást, különösen a prostitúció és/vagy szexuális kizsákmányolás áldozatainak.

2.6. Áldozatsegítés

Az áldozatirányítás jogi szabályozása, tartalma

Az emberkereskedelem áldozatai irányításának jogi kereteit ugyanaz a jogszabály határozza meg, amely az áldozatazonosítás rendjét is. A 354/2012. (XII. 13.) az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről szóló kormányrendelet az áldozatirányításhoz kapcsolódó, szükséges szolgáltatásokról, ellátásokról rendelkezik, amelyeket a már azonosításba bevont személyek vehetnek igénybe.

Az áldozatirányítás jogszabályban meghatározott módja

A kormányrendelet 3. pontja értelmében, ha az azonosító beszélgetés során az azonosítást végző – a rendelet hatálya alapján magyarországi - szerv azt állapítja meg, hogy az áldozat biztonságos szállással nem rendelkezik, haladéktalanul értesíti az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálatot (OKIT) az éjjel-nappal, az 147 ország területéről ingyenesen hívható 06 80 20 55 20-as telefonszámon. Ezt követően az OKIT munkatársa tájékoztatja az érintett személyt az átmeneti szálláshelyen történő elhelyezés feltételeiről. Amennyiben az azonosított személy kéri a védett szálláshelyen történő elhelyezését, az OKIT megkezdi annak koordinálását. Az áldozatirányítás szempontjából fontos tényező, hogy a klienst külföldön vagy Magyarországon azonosították-e. Amennyiben ez külföldön történt, némileg hosszabb és körülményesebb lehet a hazaszállítás, hazajutás, illetve az átmeneti szállásra (shelterbe) történő eljutás. Magyarországi azonosítás esetén, szintén felmérve a kockázatokat, több lehetőség adódik megszervezni a shelterbe való utazást. Ilyen lehetőség a rendőrségi szállítás, önkormányzati szállítás megszervezése vagy krízissegély folyósítása, egyéb, a szociális ellátórendszer bármely tagja általi segítségnyújtás.
Bár az említett jogszabály az OKIT áldozatirányító szerepét határozza meg, fontos tudni, hogy a gyakorlatban jelentős arányban az áldozatok személyesen hívják a szolgálatot, így az elsődleges azonosítást – figyelembe véve a körülményeket – is a szolgálat munkatársai végzik. A telefonos tanácsadónak kétséget kizáró módon meg kell győződnie arról, hogy tényleges emberkereskedelem áldozata a hívó. A Szolgálat munkatársai ún. „szűrőkérdések" segítségével felveszik az áldozat „anamnézisét", tehát azokat a körülményeket, amelyek a kialakult helyzethez vezettek.

Mit értünk áldozatirányítás alatt?

Az áldozatazonosítást – történjen az külföldön, vagy Magyarországon – és az elsődleges segítségnyújtást követően, szükséges kialakítani egy olyan biztonságos környezetet (védett szállás, angol és gyakran használt megnevezése a shelter), ahol az áldozat addig tartózkodhat, amíg a társadalmi reintegrációjához szükséges intézkedéseket elindítják, mely legfeljebb 90 nap időtartamot jelenthet. Ez az időtartam legfeljebb egy alkalommal és legfeljebb 90 nappal meghosszabbítható.

2.6.1. Bekerülés útja, lehetőségei, feltételei

A kríziselhelyezés menete

A kríziselhelyezés (avagy az azonnali elhelyezés a krízishálózat valamely krízisközpontjában vagy a védett házban egy kétlépcsős döntési folyamat keretében valósul meg. E döntési folyamat első lépcsőfokán az OKIT áll.
A kríziselhelyezés első fázisa (az OKIT aktív működésének szakasza)
Az OKIT telefonos tanácsadó a kríziselhelyezés elindítását kezdeményezi, amennyiben az alábbi három feltétel egyidejűleg fennáll:

- Emberkereskedelem áldozatáról van szó, és a kapcsolati erőszak miatt akut krízishelyzet alakult ki
- A telefonos tanácsadó megoldásnak az azonnali és gyors kríziselhelyezést látja, mivel az érintett(ek) biztonsága érdekében erre van szükség.
- A hívó (kiskorú érintett(ek) esetén a gyermeke(i) felett szülői felügyeleti jogot gyakorló szülő vagy gyámja) elfogadja a kríziselhelyezés feltételeit és maga is kéri annak elindítását.

Emberkereskedelem tényének fennállása esetén az OKIT munkatársa a következőképpen jár el:

- Ha az elhelyezést hatóság, rendőrség vagy bármilyen intézmény igényli; akkor a telefonos tanácsadó a birtokába került információk alapján mérlegeli az optimális megoldást, amennyiben lehetőség van rá, személyesen az ügyféllel is beszél, és kezdeményezi az elhelyezést.
- Ha az elhelyezést segítő szándékú harmadik személy kezdeményezi, ekkor az OKIT munkatársa minden esetben kéri, hogy adja meg a szolgálat telefonszámát a bántalmazottnak, hogy személyesen tudjon vele beszélni.

Akut válsághelyzetben lévő kliens hívásakor elsődleges cél, hogy kiderüljön a probléma valós ténye és háttere, azaz eredményes legyen az információgyűjtés. A telefonos tanácsadó a következőképpen jár el.

A telefonos tanácsadó

- Felveti a természetes kapcsolati rendszeren belüli megoldásokat: ismerősöknél, rokonoknál való elhelyezés lehetőségét. Ehhez szükséges a kliens erőforrásainak feltérképezése. Ilyen alkalmakkor vonja be az OKIT az elsődleges helyeket, személyeket.

- Amennyiben nem tudja bevonni, vagy nincsenek elsődleges helyek, személyek, úgy tájékoztatja a hívót a kríziselhelyezés folyamatáról, a titkosságról, a feltételekről, és lehetőség szerint válaszol a kliens által feltett kérdésekre. Elkéri a telefonos elérhetőségét annak érdekében, hogy a krízisközpont munkatársa, illetve szükség esetén a telefonos tanácsadó is vissza tudja hívni.

- Elhelyezés esetén kapcsolatba lép az adott fogadó intézménnyel (krízisközponttal vagy védett házzal), annak munkatársával, ismerteti az esetet és tisztázó beszélgetést folytat a befogadás lehetőségéről, módjáról.

- Amennyiben az intézmény befogadja a klienst, úgy az ügyfél és/vagy a családgondozója elérhetőségét megadja a befogadó intézmény munkatársának. A továbbiakat az elhelyezésre kerülő ügyfél és a fogadó intézmény intézi közvetlenül (kivéve, ha az ügyfél nem rendelkezik mobiltelefonnal; ebben az esetben „navigálással” is történhet a krízisközpontba történő eljutás).

- Amennyiben nincs szabad férőhely a krízishálózaton belül, a telefonos tanácsadó közli ezt az ügyféllel és/vagy a családgondozójával.

Az ügy elintézéséig telefonos kapcsolatban marad a segítő. Az ügyféllel a konkrét intézkedésekről az ingyenesen hívható telefonszámon beszél. Vagy ő hívja a szolgálatot, vagy a segítő hívja őt a megbeszélt helyen és módon.
Sikeres elhelyezés után a szolgálat visszajelzést kér/ kap a fogadó intézménytől, a klienstől, hogy megoldódott-e a helyzete. Minden esetben, amikor krízisotthonban való elhelyezésre kerül sor, az OKIT követi a kliens útját, sorsát a krízisotthonba való megérkezésig.
Amennyiben akut bántalmazás nem áll fenn, az OKIT munkatársa a területileg illetékes segítő intézményekhez (családsegítő és gyermekjóléti szolgálat/ központ) irányítja az ügyfelet. Amennyiben a kliens elhelyezést szeretne, a tapasztalat szerint várólistára kerül egy vagy több, hosszabb távú megoldást nyújtó intézményben (anyaotthon, CSÁO).

2.6.2. Az OKIT szempontrendszere a krízisközpont vagy védett ház kiválasztásakor

Fizikai távolság

Elsődleges szempont az elhelyezett(ek) biztonsága, ezért alaptétel, hogy a telefonos tanácsadó „helyből helybe” (vagyis a kiindulási településsel megegyező helyszínre) nem kezdeményez elhelyezést.
Felméri, hogy a bántalmazónak és a bántalmazottnak hol él rokonsága, hol dolgoznak, melyek azok a megyék, települések, ahol a menekülő áldozatot (fel)ismerhetik.

Alapvetés tehát a lakóhelytől (az áldozattá válás helyszínétől) távoli elhelyezés, de ezt további szempontok befolyásolhatják, úgymint:

- Kisgyermekkel, sok gyermekkel utazás (például az átszállások számának figyelembevétele, az éjszakába nyúló utazások elkerülése)
- Beteg, fogyatékos gyermekkel, családtaggal utazás nehézségei
- Az érintett pszichés állapota (tud-e „egyedül” utazni; tájékozódó képesség)
- Útiköltség rendelkezésre állása és annak mértéke
- Igénybe vehető közlekedési lehetőség (függ a segítségkérés időpontjától; például napszak, ünnepnap, hétvége és az adott település infrastruktúrájától)
- Egyéb módon megoldható-e a szállítás (menekítési terv, ebben rendőri, önkormányzati segítség)
- A fogadó intézmény emberi erőforrásának vonatkozása (éjszakai, hétvégi elhelyezés).

Az áldozat, családtagok speciális szükségleteiből fakadó igény

- Akadálymentesített intézmény szükségessége
- Pszichés betegség fennállása
- Az ügyfél aktuális pszichés állapota (pszichológus rendelkezésre állása a fogadó helyen)
- Egészségügyi ellátás megszervezésének szükségessége
- Fogyatékossággal élő családtag, esetleg a bántalmazott szülő (enyhe) értelmi akadályozottsága (ez esetben fontos szempont az önellátás képességének mértéke)
- Egyedülálló személy, nagycsalád (például 6-7, vagy akár még több gyermekes szülő) elhelyezése
- Az elkövető veszélyessége
- Az áldozat tett-e vagy szándékában áll-e feljelentést tenni az elkövető ellen
- Nyelvi akadályok (magyarul nem beszélő ügyfél).

Az ügyfél idővonala

- Részesült-e már krízisellátásban, ha igen, melyik krízisközpontban vagy titkos menedékházban.
- Ugyanabba az intézménybe újból csak rendkívül indokolt esetben történik elhelyezés (például férőhely hiánya máshol, de ekkor is felmerülhet a továbbgondozás eshetősége).
- Rendelkezik-e az OKIT visszajelzéssel a kliens együttműködésére vonatkozóan (például a titkosság sérülése).

2.6.3. A kríziselhelyezés második fázisa (a fogadó intézmény aktív részvételének szakasza)

A kríziselhelyezésre vonatkozó döntés második lépcsőfokán a fogadó krízisközpont vagy védett ház (shelter) menedékház teamje áll, mivel ők hozzák meg a végső döntést az áldozat (család) fogadásáról azután, hogy az OKIT esetátadását követően ők is felvették a kapcsolatot az érintettel (és esetlegesen a segítőjével). Az elhelyezési folyamat ezen sajátosságáról az OKIT még a kríziselhelyezés kezdeményezését megelőzően tájékoztatja az ügyfelet.

A fogadó intézmény saját döntéséről mind az érintettet, mind az OKIT-ot tudatja. Pozitív válaszuk esetén

az elhelyezés részleteit (például utazás, a célállomás lépcsőzetes megadása) közvetlenül a krízisközpont és az ügyfél beszélik meg.

Az OKIT munkatársa tehát az elhelyezettnek (és a segítőjének sem) nem ad információt az elhelyezés helyéről, a fogadó intézmény elérhetőségeiről, csupán egy hozzávetőleges, km-ben kifejezett távolságról tájékoztat (így felmérheti az ügyfél motiváltságát, és az útiköltség kalkulálását is segíti).

2.6.4. Együttműködés a kríziselhelyezésen túl

Ahhoz, hogy az emberkereskedelem áldozatai számára komplex szolgáltatás legyen nyújtható, alapfeltétel, hogy a kríziskezelő hálózat tagjai együttműködjenek egymással. Ezeknek a speciális és súlyos élethelyzeti válságoknak a kezelése valóban csakis egy rendszerben képzelhető el.
Az OKIT működésének alapfeltételét a krízishálózat léte adja meg, és fordítva: a kríziskezelő hálózat működtetésében az OKIT-nak, mint egy bármikor, bárhonnan elérhető „felvevő csatornának", központi szerepe van. A rendszer elemei egymás nélkül nem értelmezhetők.

Az ellátást kérelmező bántalmazottal több módon vehető fel a kapcsolat:

- Telefonos kapcsolatfelvétel.
- Közvetlen telefonos segítségkérés.
- Közvetlen személyes segítségkérés.

2.6.5. Áldozatsegítés mechanizmusa

A kliens útja

Amikor egy emberkereskedelem kapcsán érintett áldozat az OKIT segítő rendszerén keresztül bekerül a védett szálláshelyre legtöbbször egyedül vagy gyermekeivel érkezik, kiszolgáltatottan és kétségekkel, félelmekkel telve.

A védett szálláshelyen azzal szembesül, hogy biztonságban van, de idegen emberekkel van körülvéve, megszokott környezetét, saját személyes tárgyait hátrahagyta.

A menekülés szinte mindig sokkos állapotban történik, az adrenalin és a félelem segít addig, amíg biztonságba nem kerül a kliens, de mihelyt ez megtörténik, előjönnek olyan érzelmek is, amelyeknek a kezelése nagyon nehéz a krízisellátás számára. A kliensek elsősorban félnek. Napokba, sokszor hetekbe telik, hogy ne a rettegés határozza meg minden percüket, hiszen egy bántalmazó mellett mindig ugrásra készen, félelemmel telve kellett élniük. Hangulatuk többnyire ingadozó, szélsőséges érzelmi állapotokat produkálnak. Ennek oka, hogy örülnek a sikeres menekülésnek, de nem látják át, mi fog velük történni ezután. Elszigeteltek mind fizikálisan, mind pedig kommunikációs szempontból, tehát sok új helyzetnek kell megfelelniük, s ez pszichésen rendkívül megterhelő.

A védett szálláshelyen dolgozó szakembereknek fontos szerepük van a bizalom kialításában, aminek pedig óriási szerepe van abban, hogy az áldozat végigcsinálja a reintegrációs folyamatot és ezáltal elkerülje az újbóli áldozattá válást.

Kríziskezelés és a hagyományos esetkezelés hasonlóságai és különbségei

Kríziskezelés mindig egy gyors, rapid feladat, amely azt jelenti, hogy az emberkereskedelem áldozatatainak az adott segítő a társervekkel folyamatosan kapcsolatot kell tartania az elhelyezés egyidőben történik a

rendőrségi feljelentéssel, ha nem tesz feljelentést, akkor is fontos a védett szálláshelyet értesíteni, hogy időben tudjanak a menekítő autóikkal az áldozatokért elmenni. Biztosítják számukra az elhelyezést, a védettséget és intézik az áldozatsegítőknél vagy a pénzbeni vagy a jogi vagy a pszichológiai segítséget.

A hagyományos esetkezelésben ugyanezeket tudjuk nyújtani, de mivel ott nincs életveszély, ezért több idő van arra, hogy megszervezzük a segítséget a különböző szervezetekkel együtt, ezért számítson mindenki arra, hogy az emberkereskedelem áldozatainak a segítését gyors, rapid munkában kell elvégezni.

A 2. fejezet önellenőrző kérdései

Az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat száma?

a) 06 70 55 20 20
b) 06 30 20 55 20
c) 06 80 20 55 20
d) 06 20 80 20 55

Van-e Védett Ház az emberkereskedelem áldozatainak?

a) igen
b) nem
c) külföldön
d) hajléktalanszálló

3. Prevenciós lehetőségek általános és középiskolai diákok prevenciós programjának tematikájának megismerése

Összefoglalás: Fontos elemként feldolgozásra került 3 különböző gyermekcsoport számára kidolgozott prevenciós tematika, mely biztosítja a résztvevők számára, hogy a saját élményként megélt feladatokat hitelesen tudja átadni a prevenciós foglalkozáson részt vevő diákoknak.

Cél: A továbbképzés alapvető célja, hogy a segítő szakemberek képesek legyenek az emberkereskedelem jelenségéről, veszélyeiről gyermekek számára prevenciós programokat tartani, hogy felkészültek legyenek a témában, a gyerekek figyelmét fel tudják hívni az emberkereskedelem veszélyeire. Az e-learning tananyag rövid bepillantást enged az óvodai és iskolai segítők által vezetetett tematikák tartalmába, a jelenléti képzés része a tematika részletes megismerése.

Kulcsszavak: bemutatkozás, témafelvezetés, információátadás tanulók számára, összegzés, visszajelzés

Tanulást segítő kérdések: Mit teszek, ha foglalkozáson részt vevő diákok a feladatokat nem értik?

Ajánlott magyar nyelvű irodalom:
- Rudas János: Javne örökösei - Fejlesztő tréningcsoportok - elvek, módszerek, gyakorlatcsomagok
- Rudas János: Delfi örökösei - Önismereti csoportok- elmélet, módszer, gyakorlatok

Prevenciós területek

Az emberkereskedelem tükrében egy gyakorlatorientált prevenciós oktatás készült melyet kimondottan az óvodai és az iskolai segítő számára lett készítve az emberkereskedelem témaköréből. Elsősorban a köznevelési intézmények (óvoda, iskola) szociális segítői használhatják, az általános iskola felső tagozatos tanulói, valamint a középfokú köznevelési intézmények hallgatói számára van összekészítve az érzékenyítő csoportfoglalkozás tematikája, amelyek nem csak ismeretekkel látják el a gyermekeket és az őket tanító pedagógusokat az emberkereskedelem jelenségével kapcsolatban, hanem ajánljuk a technikákat és a jó gyakorlatokat az érzékenyítő foglalkozások keretében, amiket használhatunk táborokban, napköziotthonokban, intézményekben, szabad foglalkozásokon. Ezek az oktatások abban erősítik meg a fiatalokat, hogy későbbi életük során ne váljanak áldozattá, képesek legyenek felismerni és nemet mondani a veszélyt jelentő közeledésre.

3.1. Prevenció célcsoportjai

A prevenciós program kidolgozása 3 korcsoportra történt meg:
- Általános iskola 5-6. osztály.
- Általános iskola 7-8. osztály.
- Középiskola 9-12. osztály.

A prevenciós program 3x45 perces csoportfoglalkozás keretében kerül lebonyolításra valamennyi korcsoportban. Célszerű a programot egy-egy osztályközösségen belül megvalósítani.

3.2. Prevenciós csoporttevékenység kivitelezése

A prevenciós foglalkozást a köznevelési intézmény óvodai és iskolai szociális segítője tartja az osztályközösségek számára. Az óvodai és iskolai szociális segítő nem ismeretlen a köznevelési intézmény dolgozói és diákjai számára, így könnyen tud ráhangolódni egy-egy osztályközösségre, annak attitűdjeire. Az óvodai és iskolai szociális segítők számos különböző témájú prevenciós, érzékenyítő csoportfoglalkozást tartanak munkájuk során, képzettségük és kompetenciáik lehetővé teszik ezek megtartását. A jelen szakmai anyag abból a célból is született, hogy az óvodai és iskolai szociális segítők célzottan minél több információ birtokába jusson az emberkereskedelem témakörében. Képesek legyenek a megszerzett tudás átadására, gyakorlati érzékenyítésre a téma iránt valamennyi célzott életkorcsoport számára.

Az óvodai és iskolai szociális segítőt ismerik a gyermekek és a pedagógusok egyaránt abban a köznevelési intézményben, ahol dolgozik. Így a bemutatkozáskor (név, titulus) elegendő egy általános bevezetőt mondani:

„Azért vagyok itt az iskolában, hogy segítsek azoknak a gyerekeknek, akik valamilyen nehézséggel találják magukat szembe. Szerintetek milyen nehézsége lehet a gyerekeknek? (pl.: bántják, az iskolában, otthon, gyakran rosszkedvű, kiközösítik, csúfolják, sokat hiányzik az iskolából, lóg….)”
„Most azért jöttem hozzátok, hogy az emberkereskedelem témájáról beszélgessünk.”

A 3. fejezet önellenőrző kérdései

Mennyi ideig tart egy-egy foglalkozás?

a) 1x45 perc
b) 2x45 perc
c) 3x45 perc
d) 4x45 perc

Mely korosztálynak tartjuk a foglalkozásokat?

a) Általános iskola 5-6., 7-8., és a középiskola 9-12. osztályában.
b) Általános iskola 1-8. osztályában.
c) Általános iskola 5-6., és a középiskola 9-10. osztályában.
d) Általános iskola 7-8., és a középiskola 11-12. osztályában.

4. Az emberkereskedelem felszámolására irányuló hazai és európai uniós stratégiai

Összefoglalás: Az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020-2023 közötti nemzeti stratégia végrehajtását szolgáló, 2020-2021 közötti időszakban végrehajtandó intézkedési terv, annak alpontjai. Prevenciós programok a köznevelési intézményekben, az óvodai és iskolai szociális segítők bevonásával

Cél: Fontosnak tartjuk, hogy ismerjük az emberkereskedelem stratégiai célját. A munkánk során használt jó gyakorlatokat összegezve, bevonva tudjuk a stratégiába a későbbiekben beépíteni.

Kulcsszavak: stratégia, hazai és európai uniós stratégia

Tanulást segítő kérdések: Milyen hazai stratégiákat találunk 2020-2022-ben? Melyek a 2021-2023 stratégia főbb prioritásai? Saját szakterületéről vizsgálva? Ön milyen prioritásokat határozna még meg az emberkereskedelem elleni küzdelem területén?

Az emberkereskedelem jellege, súlya alapvetően szükségessé teszi a komplex, hosszútávra fókuszáló megoldásokat.

A Kormány 1046/2020. (II. 18.) Korm. határozata az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020–2023 közötti nemzeti stratégiáról, valamint annak végrehajtását szolgáló, 2020–2021 közötti időszakban végrehajtandó intézkedési tervről a Kormány elfogadta „Az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020–2023 közötti nemzeti stratégia” elnevezésű dokumentumot (a továbbiakban: Stratégia).

Fő beavatkozási területek

- Kiemelt figyelem fordítása az emberkereskedelem 18 év alatti áldozataira
- Prevenciós célú tájékoztató anyagok kidolgozása és képzések, kampányok lebonyolítása, különösen a fokozottan veszélyeztetett társadalmi csoportok elérése érdekében
- Az internet lehetőségeinek kihasználása a szexuális és a munkacélú kizsákmányolás terén az áldozattá válás megelőzésére, különös tekintettel a 18 éven aluli személyek veszélyeztetettségére
- Az ismételt áldozattá válás elkerülése érdekében egy, az azonosított és ellátásban részesített áldozatok életének, védelmének nyomon követését szolgálni hivatott utánkövető rendszer felállítása és működtetése
- Az emberkereskedelem témájának köz- és felsőoktatási tananyagba, valamint egyes szakosított szolgálatok vizsgaanyagaiba történő integrálása
- Egységes áldozatirányítási eljárásrend és annak végrehajtásához megfelelő finanszírozás kialakítása és folyamatos biztosítása az emberkereskedelem áldozatai számára
- A családi és szociális igazgatás területén az önkormányzatok szervezettségének továbbfejlesztése, a védőnői és a gyámügyi rendszer erősítése helyi és megyei szinten
- Az ellátórendszer elemeinek és tagjainak egyértelmű meghatározása, módszertani útmutatók kidolgozása
- Az áldozatazonosítást végző szervek körének bővítése, az áldozattá válásra utaló jelek listájának felülvizsgálatával, illetve az adatszolgáltatások nyomon követésével egyidejűleg
- A bizonyítás eszközeinek megszerzésére és a bizonyítási cselekmények végrehajtására vonatkozó szabályozás, továbbá ajánlások felülvizsgálata, az áldozatok kiszolgáltatott helyzetben elkövetett bűncselekmények miatti felelősség alóli mentesülése lehetőségének
- A nyomozási cselekmények és büntetőeljárások időtartamának csökkentése.

- Az emberkereskedelem áldozatai által nyújtott szolgáltatások tudatos igénybevételének visszaszorítása, majd az új szabályozás gyakorlati tapasztalatainak nyomon követése.
- Az emberkereskedelemmel kapcsolatos statisztikai adatok gyűjtésének fejlesztése.
- Emberkereskedelem tárgyú kutatások ösztönzése.
- Többoldalú együttműködések kialakítása az emberkereskedelem áldozatainak reintegrációs lehetőséget biztosító nem kormányzati szervezetek bevonásával .
- Nemzetközi egyezményekben foglalt vállalásoknak és kötelezettségeknek való megfelelések felülvizsgálata és folyamatos biztosítása .
- Párbeszéd erősítése a Nemzeti Koordinációs Mechanizmus és az NGO Kerekasztal tagjai között.

2020 februárjában fogadták el hazánk 2020–2023 közötti időszakra vonatkozó Emberkereskedelem Elleni Nemzeti Stratégiáját, melynek végrehajtását kettő, egyenként kétéves intézkedési terv segíti. Az új intézkedési terv négy pillérből épül fel, követve a stratégia által is alkalmazott modellt:

- megelőzés,
- védelem,
- bűnüldözés
- partnerség.

A most elfogadott intézkedések egy része a 2020–2021 folyamán elért eredményekre épít, további része az Európai Unió emberkereskedelem elleni stratégiájában meghatározott prioritásokhoz igazodik, néhány beavatkozás pedig a közelmúltban végzett kutatások szakpolitikai javaslataira reagál.

Ennek részeként több figyelemfelhívó kampány és célzott megelőzési program várható a következő két évben. A bűnüldözés területén a rendőrök, ügyészek és bírák folyamatos képzése mellett, fontos előrelépés egy, az emberkereskedelemre szakosodott ügyészi hálózat kialakítása a megyei és fővárosi főügyészségeken.

Az áldozatok védelmét tovább erősítheti egy új, kifejezetten az emberkereskedelem áldozatait befogadó gyermekotthon létrehozása. Az új intézkedési terv rendelkezik férőhelyek fenntartásáról bizonyos, kijelölt idősotthonokban is, ami a védett házakba idős korban bekerülő áldozatok hosszú távú elhelyezésére kínál megoldást.

Fő intézkedési tervek

- Kiemelt figyelem fordítása az emberkereskedelem 18 év alatti potenciális áldozataira
- prevenciós célú tájékoztató anyagok kidolgozása és képzések, kampányok lebonyolítása, különösen a fokozottan veszélyeztetett társadalmi csoportok elérése érdekében
- az internet lehetőségeinek kihasználása a szexuális, munka- és egyéb célú kizsákmányolás terén az áldozattá válás megelőzésére, különös tekintettel a 18 éven aluli személyek veszélyeztetettségére
- az ismételt áldozattá válás elkerülése érdekében egy, az azonosított és ellátásban részesített áldozatok életének, védelmének nyomon követését szolgálni hivatott utánkövető rendszer felállítása és működtetése
- az emberkereskedelem témájának köznevelési és felsőoktatási tananyagba, valamint egyes szakosított szolgálatok vizsgaanyagaiba történő integrálása
- a családi és szociális igazgatás területén az önkormányzatok szervezettségének továbbfejlesztése, a védőnői és a gyámügyi rendszer erősítése helyi és megyei szinten
- az ellátórendszer működésének és tagjainak egyértelmű meghatározása, módszertani útmutatók kidolgozása

– az áldozatazonosítást végző szervek körének bővítése, az áldozattá válásra utaló jelek listájának felülvizsgálatával, illetve az adatszolgáltatások nyomon követésével egyidejűleg

A stratégia jövőképe szerint Magyarország lehetőségeihez képest nemzeti szinten hatékonyan, nemzetközi szinten megbízható partnerként, az emberi jogokat tiszteletben tartva, diszkriminációmentesen, a gyermekek védelmére különös figyelmet fordítva kíván küzdeni az emberkereskedelem jelenségének valamennyi megjelenési formája ellen.

Fontos stratégiai célkítűzés az ellátórendszer tagjainak egyértelmű meghatározása és módszertani útmutatók kidolgozása, hiszen jelenleg hazánkban az emberkereskedelem elleni küzdelemben feladatot ellátó szervezetek működési keretei, feladatellátásuk protokollja nincs egyértelműen kijelölve. A területen a kormányzati szervek mellett több civil szervezet lát el feladatot több szinten nyújtva segítséget az áldozatoknak ás látva el feladatokat a prevenció területén.

A 4. fejezet önellenőrző kérdései

Hány pillérből épül fel az új stratégiai terv?

a) 6
b) 7
c) 4
d) 3

Mely elem tartozik a stratégiai terv közé?

a) bűnüldözés
b) ingatlanok vétele
c) munkahely közvetítés
d) nyomozás

Felhasznált irodalom

1. A gyermekvédelmi jelzőrendszeri tagok együttműködésének elősegítése a kapcsolati erőszak és az emberkereskedelem okozta ártalmak azonosítása és kezelése, Szakmai tananyag, Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft. Budapest, 2019
2. Data collection on trafficking in human beings in the EU Final report - 2018 Lancaster University European Commission In: https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-09/20181204_data-collection-study.pdf (letöltés ideje: 2021.05.29.)
3. Data collection on trafficking in human beings in the EU, Migration and home affairs, European Commission, In: https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-09/20181204_data-collection-study.pdf (letöltés ideje: 2021.05.29.)
4. DGYS - Magyarország Digitális Gyermekvédelmi Stratégiája In: https://digitalisjoletprogram.hu/hu/tartalom/dgys-magyarorszag-digitalis-gyermekvedelmi-strategiaja (letöltés ideje: 2021.05.29.)
5. Fact sheet no. 36, Human rights and human trafficking, United Nations Human Rights Office of the High Commissioner In: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/FS36_en.pdf (letöltés ideje: 2021.05.25.)
6. ECPAT Országjelentés, 2021 Jelentés a gyermekek szexuális kizsákmányolásának formáiról, jellemzőiről és méreteiről, 2021 február In: https://ecpat.org/wp-content/uploads/2021/05/ECO_HUNGARY_Final-version-HUNG_2February2021.pdf (letöltés ideje: 2021.05.29.)
7. AJBH-2031/2011 (2011): Az Alapvető Jogok Biztosának jelentése az AJB-2031/2011. számú ügyben. In: https://www.ajbh.hu/-/a-gyermekbantalmazasrol?p_l_back_url=%2Fkeres%25C3%25A9s%3Fq%3DAz%2Balapvet%25C5%2591%2Bjogok%2Bbiztos%25C3%25A1nak%2Bjelent%25C3%25A9se%2Baz%2BAJB-2031%252F2011 (letöltés ideje: 2022.05.28.)
8. AJBH-1485/2018 (2018): Az Alapvetőlapvető Jogok Biztosának jelentése az AJB-1485/2018. számú ügyben, In: http://www.ajbh.hu/documents/10180/2805034/Jelentés+a+gyermekprostitúció+elleni+fellépésről+1485_2018/aa4cd113-7062-a8b6-8ae7-253c4ef33352?version=1.0&inheritRedirect=true (letöltés ideje: 2021.05.28.)
9. Barabás Ildikó - De Coll Ágnes - Mihalkó Viktória - Toszeczky Renáta: A munkacélú kizsákmányolás megelőzésének és az áldozatok segítésének lehetőségei (2019)
10. Alessandra Cancedda, Barbara De Micheli, Da na Dimitrova and Brigitte Slot (2015): Study on high-risk groups for trafficking in human beings, Final Report, European Union In: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0389d9df-7948-11e5-86db-01aa75ed71a1/language-en (letöltés ideje: 2021.05.28.)
11. *DSM-5 referencia – kézikönyv a DSM-5 diagnosztikai kritériumaihoz*. Oriold és Társai Kft., 2013
12. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma szakmai iránymutatása a területi védőnő gyermekvédelmi feladatainak ellátásához, különös tekintettel a korai észlelésre, jelzésre és az együttműködésre , 2017. EüK. 12. szám EMMI közlemény In: https://www.hbcs.hu/uploads/jogszabaly/2554/fajlok/EMMI_szakmai_iranymutatasa.pdf (letöltés ideje: 2021.05.28.)
13. Dr. Forrai Judit Dsc.: Prevenció In: https://semmelweis.hu/nepegeszsegtan/files/2018/11/1819_I_AOKea02_-Prevenció.pdf (letöltés ideje: 2021.05.28.)
14. Hatvani, Sebhelyi, Vaskúti (2018): Gyermekprostitúció visszaszorítása, gyermekkereskedelem, http://prekogalfa.hu/documents/efop/TF_GYVGY_PDF.pdf ,) (letöltés ideje: 2021.05.28.)
15. Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete [MGYSZOE]: *Kézikönyv a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtók számára a gyermekekkel szembeni rossz bánásmóddal kapcsolatos esetek ellátásához és kezeléséhez*. 2006

16. MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ: A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan
17. What is child labour, International Labour Organisation In: https://www.ilo.org/ipec/facts/lang--en/index.htm (letöltés ideje: 2021.05.25.)
18. Sebhelyi Viktória (2012):A prostitúcióban élő nők keresztmetszeti vizsgálata Magyarországon, IRIS 2012, Szociális szolgáltatások fejlesztése prostitúcióban élő nők számára Magyarországon és Svájcban In: http://sexeducatio.hu/dokumentumok/Szociális%20szolgáltatások%20fejlesztése%20prostitúcióban%20élő%20magyar%20nők%20részére%20Magyarországon%20és%20Svájcban.pdf (letöltés időpontja: 2021.06.05.)
19. Sebhelyi, V, Varga-Sabján, D (2016) Az emberkereskedelem kérdésére adott szakpolitikai válaszok Magyarországon az Európai Unió iránymutatásainak tükrében [Policy responses to human trafficking in Hungary in light of the guidelines of the EU]. In Juhasz, B (ed.) A Magyar Női Érdekérvényesítő Szövetség Közpolitikai Ajánlásai. Budapest: Magyar Női Érdekérvényesítő Szövetség, pp. 120–163.
20. Szociális Szakmai Etikai Kódexe (2016): A Szociális Szakmai Szövetség Etikai Kollégiuma által 2015, 2016-ban átdolgozott szociális munka etikai kódexe
21. In: http://3sz.hu/sites/default/files/Etikai.pdf (letöltés időpontja: 2021.06.05.)
22. UNODC, United Nations Office on Drugs and Crime, https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/crime.html
23. Perry, B.D. Applying principles of neurodevelopment to clinical work with maltreated and traumatized children. The Neurosequential Model of Therapeutics. In: *Working with traumatized youth in child welfare*. Ed. Nancy Boyd Webb. Guilford Press, 2006.
24. Perry, B.D., Pollard, R., Blakely, T., Baker, W., & Vigilante, D: Childhood trauma, the neurobiology of adaptation and 'use-dependent' development of the brain: How “states” become “traits"'. *Infant Mental Health* J, 1995, 16 (4): p. 273
25. Perry, B. D. Social and emotional development in early childhood, előadás: 25th Anniversary Chicago Humanities Festival, 2014. október 25.
26. Romulus-Nicolae UNGUREANU - Maximilian NICOALE - Bianca TUNCAY - Cristina DRAGOTĂ- Paola BORGHI -Viktoria SEBHELYI- Sanija BURAGEVA- Mădălina TURZA- Marius BURCEA- Simona IONESCU (2012): Nemzetközi tanulmány a kényszermunkával kapcsolatos emberkereskedelemi szakpolitikák sajátosságairól, In: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/ro_studiu_engleza.pdf (letöltés ideje: 2021.06.02.)
27. Segítő Anyag Szakembereknek (SANSZ) – az emberkereskedelem áldozatainak azonosítása, támogatása céljából, Belügyminisztérium, 2019.
28. TIP report, Trafficking in persons report, 2020: Hungary, Office to monitor and combat trafficking in persons In: https://www.state.gov/reports/2020-trafficking-in-persons-report/hungary/ (letöltés ideje: 2021.05.28.)
29. Tool 9.2. Addressing the root cases of trafficking Toolkit to combat Trafficking in Persons, OSCE Action Plan In: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Toolkit-files/08-58296_tool_9-2.pdf (letöltés ideje: 2021.05.28.)
30. Ungar, M., & Perry, B. D. Violence, trauma, and resilience. In: Alaggia, R., & Vine, C. (Eds.). *Cruel but not unusual: Violence in Canadian families*. Wilfrid Laurier Univ. Press, 2013. p. 125
31. Van der Kolk, B. A test mindent számon tart. Az agy, az elme és a test szerepe a traumafeldolgozásban. Ursus Libris, 2020
32. Bertók Zoltánné, Csillag Márta, Degéné Major Judit, Farkas Tibor Jánosné, Gergál Tímea, dr. Litter Adrienn, Menyhárt Anna, Palotás Zoltán, , Székely Józsefné, Tanácsné Betéri Éva, Turi Katalin (2019): Útmutató az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység bevezetéséhez és gyakorlatához az iskolában, EFOP-1.9.4-VEKOP-16-2016-00001 KÓDSZÁMÚ KIEMELT PROJEKT In:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/unios_projektek/efop194/194_Utmutato_iskola_190710.pdf (letöltés ideje: 2021.05.05.)
33. Varga-Sabján, Sebhelyi (2018): Gyermekprostitúció- Magyarországi helyzetkép emberi jogi és pszichológiai nézőpontból http://fundamentum.hu/sites/default/files/fundamentum-18-1-04.pdf
34. Vidra, Baracsi, Katona, Sebhelyi (2015): Gyermekkereskedelem Magyarországon: Szexuális kizsákmányolás, koldultatás és zsebtolvajlásra kényszerítés: https://cps.ceu.edu/sites/cps.ceu.edu/files/cps-book-child-trafficking-in-hungary-2015.pdf (letöltés ideje: 2021.05.28.)
35. Verőné Jámbor, Noémi: Többismeretlenes egyenlet : hallgatói vélemények a prostitúció és emberkereskedelem kérdéseiről. In: Iskolakultúra, (20) 4. pp. 101-108. (2010) (letöltés ideje: 2021.05.28.)
36. „Lover boy" cashing in on girlfriends arrested in France, Suspects recruited their victims with the 'lover boy' method, EUROPOL, 2020 In: https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/lover-boys-cashing-in-girlfriends-arrested-in-france (letöltés ideje: 2021.06.10.)
37. Child trafficking: Myths vs. Facts, Save The Children In: https://www.savethechildren.org/us/charity-stories/child-trafficking-myths-vs-facts (letöltés ideje: 2021.06.10)
38. International Labour Of ce and United Nations Children's Fund, *Child Labour: Global estimates 2020, trends and the road forward*, ILO and UNICEF, New York, 2021. License: CC BY 4.0. In: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---ipec/documents/publication/wcms_797515.pdf (letöltés ideje: 2021.06.10)
39. Gyakorlati útmutató a munkaerő kizsákmányolás céljából folytatott emberkereskdelem áldozatává vált személyek első szintű azonosításához In: https://emberkereskedelem.kormany.hu/download/b/46/c0000/TRAFGUID1_Munkaerö%20kizsákmányolás.pdf
40. Ne hagyd! kampány, IOM Magyarország, https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/bunmegelozes/aktualis/ne-hagyd-ne-tedd (letöltés ideje: 2021.06.10)
41. Rendeletek, irányelvek és más jogi aktusok: https://europa.eu/european-union/law/legal-acts_hu
42. Ripszám Dóra (2020): Kizsákmányolás az emberkereskedelem kapcsán IN: HTTPS://UJBTK.HU/RIPSZAM-DORA-KIZSAKMANYOLAS-AZ-EMBERKERESKEDELEM-KAPCSAN/ (LETÖLTÉS IDEJE: 2021.06.10.)
43. The worst form of child labour, In: https://www.ilo.org/ipec/Campaignandadvocacy/Youthinaction/C182-Youth-orientated/worstforms/lang--en/index.htm (letöltés ideje: 2021.06.10)
44. What is forced labour, modern slavery and human trafficking, International Labour Organisation, ILO In: https://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/definition/lang--en/index.htm (letöltés ideje: 2021.06.10)

Törvények, rendeletek

1. Alaptörvény: Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
2. Áldozatazonosítási rendelet: 354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről
3. Áldozatvédelmi törvény: 2005. évi CXXXV. törvény a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről
4. Be.: 2017. évi XC törvény a Büntetőeljárásról
5. Btk.: 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
6. Digitális Gyermekvédelmi Stratégia: DGYS - Magyarország Digitális Gyermekvédelmi Stratégiája
7. Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata: ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata
8. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma szakmai iránymutatása a területi védőnő gyermekvédelmi feladatainak ellátásához, különös tekintettel a korai észlelésre, jelzésre és az együttműködésre, 2017. EüK. 12. szám EMMI közlemény

9. Eütv: 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
10. Gyermekbántalmazás módszertani útmutató: MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ: A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertana
11. Gyermekjogi Egyezmény: 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről-
12. Gyvt.: 1997 évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
13. Köznev.tv.: 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
14. Maffiatörvény: 1999. évi LXXV. törvény a szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról
15. Palermói Egyezmény: 2006. évi CII. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről
16. Szoc. tv.: 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
17. 2011/36 EU irányelv: AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2011/36/EU IRÁNYELVE (2011. április 5.) az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról
18. /2020. (II.18.) Korm. határozata az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020-2023 közötti nemzeti stratégiáról, valamint annak végrehajtását szolgáló, 2020-2021 közötti időszakban végrehajtandó intézkedési tervről.
19. 2020. évi V. törvény: 2020. évi V. törvény az emberkereskedelem áldozatainak kizsákmányolása elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról
20. A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról
21. 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
22. 2006. évi CII. Törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről
23. 49/2004. (V. 21.) ESzCsM rendelet a területi védőnői ellátásról
24. 118/2001. (VI. 30.) Korm. rendelet a munkaerő-kölcsönzési és a magán-munkaközvetítői tevékenység nyilvántartásba vételéről és folytatásának feltételeiről
25. 2001. évi XXVII. törvény a gyermekmunka legrosszabb formáinak betiltásáról és felszámolására irányuló azonnali lépésekről szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1999. évi 87. ülésszakán elfogadott 182. számú Egyezmény kihirdetéséről
26. 1997. évi XLVII. törvény az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről
27. 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról